

Implemented by

RAPORTUL PRIVIND ANALIZA STATUTULUI MEDIATORULUI COMUNITAR

Chișinău, 2020

Lista abrevierilor

AAP – Academia de Administrare Publică
ANAS – Agenția Națională Asistență Socială
ANMC – Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari
ANOFM – Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
APC – autoritate publică centrală
APL – autoritate publică locală
ARI – Agenția Relații Interetnice
Art. – articol
BMZ - Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei
CALM – Congresul Autorităților Publice Locale din Moldova
CBTM – Cadrul Bugetar pe Termen Mediu
CMF – Centrul medicilor de familie
CS – Cancelaria de Stat
GIZ – Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
HG – Hotărâre de Guvern
I.- literă
MECC - Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MEPA – proiectul "Consilierea Guvernului Republicii Moldova în politici economice", implementat de GIZ
MF – Ministerul Finanțelor
MSMPS – Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
OHCHR – Oficiul Comisarului Înalt pentru Drepturile Omului
OIM – Organizația Internațională pentru Migrație
OLSDI – Organ local de specialitate în domeniul învățământului
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
pct. – punct
PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
SDC - Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
SPRI – Serviciul politici în domeniul relațiilor interetnice
STAS - structura teritorială de asistență socială
STOFM – subdiviziune teritorială de ocupare a forței de muncă.

CUPRINS

I. SUMAR EXECUTIV	4
II. INTRODUCERE	6
III. ANALIZA SITUAȚIEI CURENTE A MEDIATORILOR COMUNITARI	7
3.1 Statutul și angajarea mediatorilor comunitari	7
3.2 Atribuțiile și sarcinile mediatorului comunitar versus salarizare.....	12
3.3 Dotarea locului de muncă și asigurarea cu echipamentul necesar a mediatorilor comunitari.....	15
3.4 Instruirea și consolidarea capacităților mediatorilor comunitari	16
IV. ANALIZA COMPATIBILITĂȚII MEDIATORULUI COMUNITAR CU APC și APL	18
4.1 Relația mediatorului comunitar cu APC	18
4.2 Relația mediatorului comunitar cu APL.....	21
4.3 Relația mediatorului comunitar cu societatea civilă	22
V. OPȚIUNI DE CONSOLIDARE A FUNCȚIEI DE MEDIATOR COMUNITAR	23
5.1 Opțiuni la nivel instituțional.....	23
5.2 Opțiuni pentru procesul de selecție și angajare	25
5.3 Opțiuni pentru formarea profesională.....	26
VI. PROPUNERI DE AMENDAMENTE LA CADRUL NORMATIV ȘI RECOMANDĂRI PENTRU PERFECȚIONAREA STATUTULUI MEDIATORULUI COMUNITAR	27
6.1 Propuneri de amendare a HG nr.557/2013	27
6.2 Propuneri de amendare a altor acte normative.....	32
6.3 Recomandări generale	35
VII. CONCLUZII	37
VIII. REFERINȚE	39

I. SUMAR EXECUTIV

Raportul privind analiza statutului mediatorului comunitar reprezintă un studiu realizat în contextul identificării necesității de a se consolida capacitățile mediatorilor comunitari din Republica Moldova, în vederea asigurării unei intervenții profesionale în realizarea incluziunii social-economice a populației roma. Raportul a fost realizat în cadrul proiectului „Consilierea Guvernului Republicii Moldova în politici economice”, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) cu suportul financiar al Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei (BMZ) și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC).

Scopul raportului este identificarea coarctărilor/lacunelor/dificultăților, care impactează activitatea mediatorilor comunitari, și a amendamentelor actelor normative în vigoare în vederea fortificării statutului acestora. Un suport metodologic și informațional în elaborarea raportului l-a avut analizele și rapoartele realizate de societatea civilă roma, Agenția Relații Interetnice, GIZ etc. Ipoteza de bază, de la care s-a pornit în realizarea raportului, se referă la lipsa unui mecanism instituțional clar cu privire la activitatea mediatorilor comunitari, fapt care îngreunează întreg procesul: de la angajare, formare profesională până la monitorizare și evaluare a activității.

În analizele efectuate au fost identificate un spectru de probleme, care au fost grupate în trei grupuri de coarctări ce influențează activitatea mediatorilor comunitari: (1) coarctări de natură legală și funcțională; (2) coarctări de natură logistică și (3) coarctări legate de lipsa de capacități a mediatorilor comunitari.

Coarctările de natură legală și funcțională (1) au cea mai mare influență asupra activității mediatorilor comunitari, fiind identificate prin:

1.1 lipsa unui mecanism clar de elaborare, implementare și coordonare a politicilor în domeniul relațiilor interetnice, cadrul normativ în vigoare necesitând ajustări, inclusiv în contextul reformării autorităților publice centrale. Între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, care are în portofoliul domeniilor de activitate elaborarea politicilor în domeniul relațiilor interetnice, și Agenția Relații Interetnice, autoritatea care asigură implementarea acestor politici, există o slabă cooperare. Domeniul dat de politici este slab reflectat în planurile de activitate și pagina oficială a ministerului, fapt ce atestă un interes scăzut față de acest domeniu. De asemenea, la nivelul Cancelariei de Stat problema cooperării dintre autoritățile publice locale și mediatorii comunitari nu este un subiect de actualitate, chiar dacă în condițiile alegerilor locale s-ar necesita de abordat problema angajării și activității mediatorilor comunitari;

1.2. consolidarea insuficientă a capacităților Agenției Relații Interetnice și neajustarea completă a cadrului normativ și instituțional urmare a transferului, în anul 2018, a funcției de implementare a politicii statului în ceea ce privește instituția mediatorului comunitar de la Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale către Agenție, ceea ce a creat impedimente în realizarea sarcinii date. În cadrul ministerului vizat nu a existat o unitate pentru realizarea prevederilor normative în domeniul mediatorului comunitar, ceea ce a cauzat o intervenție sporadică a acestuia;

1.3. lipsa de prevederi în unele acte normative din domeniile de cooperare ale mediatorilor comunitari (asistență socială, sănătate, ocupare, educație etc.), care ar pune în lumină relația mediatorului comunitar cu alți specialiști prin asigurarea unei cooperări intersectoriale;

1.4. lipsa unui mecanism de cooperare instituțională dintre structurile guvernamentale și cele neguvernamentale, în special Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari, ceea ce influențează asigurarea sinergiei acțiunilor în favoarea comunității roma. Cooperarea dintre Agenția Relații Interetnice și alte agenții guvernamentale se realizează în afara unor acorduri de colaborare, iar în anul 2019 au fost desfășurate demersuri de consolidare a cooperării;

1.5. suprapunerea unor atribuții de funcție a mediatorilor comunitari cu cele ale altor specialist, fapt ce conduce la evitarea sau suprasolicitarea mediatorilor comunitari.

Existența unui cod deontologic al mediatorului comunitar ar contribui la delimitarea clară a rolului și sarcinilor acestuia și ar conferi o recunoaștere profesională.

Constrângerile de natură logistică (2) se conceptualizează prin:

2.1. neconștientizarea rolului mediatorilor comunitari și necunoașterea cadrului normativ în vigoare de către aleșii poporului, iar slaba monitorizare a acestui proces de către autoritățile publice centrale influențează nivelul scăzut de angajare a mediatorilor comunitari, chiar dacă finanțarea acestora se realizează direct de la bugetul de stat, precum și atribuirea unor sarcini suplimentare mediatorilor;

2.2. procesul de selecție și angajare a mediatorilor comunitari este unul birocratic, care îngreunează angajarea în câmpul muncii a acestora. Acesta este unul similar funcționarilor publici, chiar dacă mediatorul comunitar nu intră în această categorie. În acest proces nu se implică autoritățile guvernamentale, în special Agenția Relații Interetnice, chiar dacă bugetarea funcției și monitorizarea activității se realizează de aceasta. De asemenea, lipsa unor date statistice actualizate cu privire la comunitatea romă crează obstacole în angajarea mediatorilor comunitari;

2.3. nivelul de salarizare neatractiv și necorespunzător sarcinilor și responsabilităților atribuite mediatorilor comunitari, ceea ce îi demotivează. Mediatorii realizează atribuții și activități în domenii precum educația, asistență socială, ocupare, documentare, sănătate etc., având un salariu necorespunzător spectrului de activități solicitate;

2.4. realizarea activității mediatorului comunitar în baza unui plan lunar, fără o planificare anuală a activităților, fără stabilirea unor indicatori de progres, situație ce influențează desfășurarea activității, evaluarea și monitorizarea acesteia;

2.5. slaba dotare a locului de muncă de către autoritățile publice locale, inclusiv neoferirea spațiilor de muncă corespunzătoare activității mediatorului comunitar, în contextul nebugetării acestor cheltuieli până în anul 2020.

Constrângerile legate de lipsa de capacități a mediatorilor comunitari (3) își lasă amprenta asupra eficienței intervenției acestora în comunitățile roma. În categoria acestui grup de constrângeri au fost identificate următoarele:

3.1. realizarea formării profesionale a mediatorilor comunitari în afara unui sistem de formare profesională, fapt ce determină slaba pregătire pentru exercitarea atribuțiilor funcționale de către aceștia. Chiar dacă există unele prevederi cu privire la formarea acestora în cadrul Agenției Naționale Asistență Socială, până la moment, nu au avut loc careva instruiți. Instruirea mediatorilor comunitari se realizează sporadic, în special prin intermediul unor proiecte/programe susținute de partenerii de dezvoltare;

3.2. lipsa unor instrumente (fișe de evaluare, model de raport etc.), ghiduri și manuale operaționale pentru desfășurarea activității determină o intervenție și monitorizare deficitară a mediatorilor comunitari. În anul 2019 a fost elaborat un Manual privind activitatea mediatorului comunitar. Totuși, se necesită aprobarea prin ordin a unui set de instrumente de lucru pentru mediatorii comunitari, care să poată fi accesate inclusiv online;

3.3. lipsa capacităților de scriere a proiectelor, de accesare a fondurilor de către mediatorii comunitari, inclusiv a membrilor Asociației Naționale a Mediatorilor Comunitari, îngreunează procesul de stabilire a relațiilor de parteneriat și colaborare cu diverși parteneri de dezvoltare.

II. INTRODUCERE

Fortificarea unei societăți democratice, în care drepturile și libertățile fiecărui cetățean sunt respectate, reprezintă dezideratul fiecărui stat contemporan. Acest lucru este relevant, în mod special, în contextul societăților multi-etnice, asigurându-se și creându-se premise pentru valorificarea potențialului fiecărui membru al societății și incluziunea socială a acestuia prin păstrarea identității culturale.

Unul din instrumentele identificate, aplicabile cu referire la comunitatea de etnie romă, este institutul **mediatorului comunitar**, care îndeplinește o importantă sarcină în consolidarea comunității roma prin asigurarea unui echilibru în cooperare adintre instituțiile statului și comunitate, facilitând comunicarea și colaborarea dintre aceștia (Figura 1).

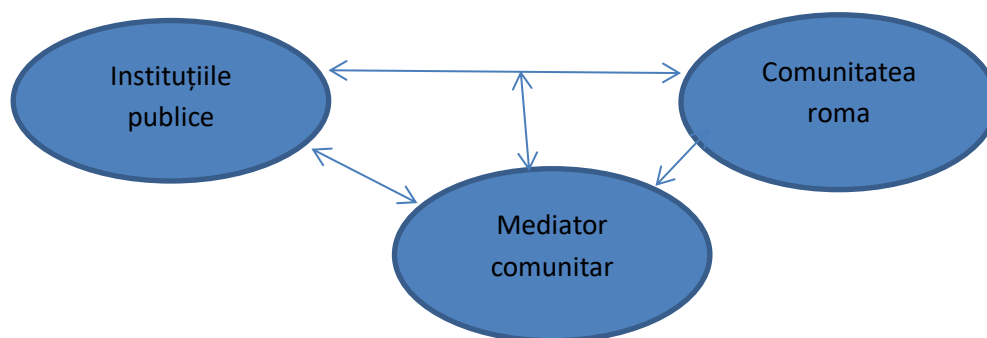

Figura 1. Statutul mediatorului comunitar

Sursa: ROMED Trainer's Handbook. <http://coe-romed.org/sites/default/files/documentation/ROMED1%20Trainers%27%20Handbook.pdf>

Mediatorul comunitar este persoana de etnie romă din localitatea compact sau mixt populată de romi, responsabilă de asigurarea eficientă a accesului beneficiarilor la servicii de asistență socială, educație, asistență medicală, încadrare în câmpul muncii, documentare, de îmbunătățire a condițiilor de trai, alte servicii în caz de necesitate, prin comunicarea eficientă cu instituțiile de resort din localitate.¹

Deși în Republica Moldova sunt înregistrate anumite progrese în raport cu mediatorul comunitar, se atestă și o serie de constrângeri în asigurarea angajării și activității acestuia. Urmare activităților desfășurate în perioada anilor 2018-2019 de către proiectul "Consilierea Guvernului Republicii Moldova în politici economice", implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) cu suportul financiar al Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei (BMZ) și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) (în continuare - MEPA), s-a stabilit că angajarea mediatorilor comunitari este o sarcină complicată, dat fiind neînțelegerea de către autoritățile publice locale (APL) a importanței și rolului mediatorului comunitar.

Mulți din mediatorii comunitari se confruntă cu diferite probleme și constrângeri în activitatea sa, precum condiții de muncă precare, atitudine discriminatorie, capacități scăzute și competențe insuficiente, slabă coordonare a activităților la nivelul APL etc.

Situația dată se datorează, în mare parte, statutului incert al mediatorului comunitar, stabilit prin **Hotărîrea Guvernului (HG) nr.557/2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar**, inclusiv a

¹Materiale informaționale referitor la funcțiile și beneficiile angajării mediatorilor comunitari (MEPA), p.1

subordonării neclare a acestuia față de autoritățile de stat (Ministerul Sănătății, Muncii, Protecției Sociale (MSMPS), Agenția Relații Interetnice (ARI) sau altă instituție).

În contextul celor menționate și urmare discuțiilor purtate cu conducerea ARI, s-a propus elaborarea **Analizei statutului mediatorului comunitar** din perspectiva identificării lacunelor/dificultăților în activitatea sa, precum și propunerii de amendare a cadrului normativ în vederea îmbunătățirii statutului acestuia.

Necesitatea consolidării funcției de mediator comunitar reiese și din Recomandarea stipulată la pct.36 din **Observațiile finale cu privire la raportul periodic combinat al patrutea și al cincilea al Republicii Moldova la Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor**, prin care comitetul îndeamnă Republica Moldova de a întreprinde acțiunile necesare pentru numirea, fără întârziere, a mediatorilor comunitari calificați în toate comunitățile de romi prin alocarea resurselor adecvate pentru această funcție.²

Obiectivele Raportului:

- Analiza situației curente a mediatorilor comunitari și identificarea constrângerilor cu care se confruntă aceștia în activitatea profesională (angajare, salarizare, dotarea locului de muncă, instruire, comunicare instituțională etc.);
- Determinarea aspectelor de relaționare și compatibilității mediatorilor comunitari cu autoritatea publică centrală (APC), APL și organizațiile neguvernamentale;
- Propunerea opțiunilor de consolidare a funcției de mediator comunitar;
- Formularea de recomandări generale și cu privire la amendarea cadrului normativ pentru perfecționarea statutului mediatorului comunitar.

Pentru atingerea obiectivelor, expertul a efectuat următoarele **activități**:

- analiza cadrului normativ în vigoare și a studiilor/rapoartelor ce țin de activitatea mediatorilor comunitari, elaborate până în prezent;
- analiza paginilor web oficiale ale ARI, Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC), a unor APL de nivelul 1;
- discuții cu reprezentanții ARI, MECC, MSMPS, Ministerului Finanțelor (MF), Cancelariei de Stat (CS), Agenției Naționale Asistență Socială (ANAS), Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), Asociației Naționale a Mediatorilor Comunitari (ANMC), mediatorilor comunitari etc.

III. ANALIZA SITUAȚIEI CURENTE A MEDIATORILOR COMUNITARI

3.1 Statutul și angajarea mediatorilor comunitari

Consolidarea comunității roma și îmbunătățirea situației acesteia este unul din dezideratele politice ale Guvernului Republicii Moldova. Studiile și analizele desfășurate au relevat necesitatea stabilirii unei punți de legătură dintre APL și comunitatea romă, care deseori se confruntă cu fenomene de marginalizare și izolare socială.

În acest sens, prin aprobarea **Planului de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2011-2015** (HG nr.494/2011) s-a demonstrat voința politică în promovarea drepturilor și libertăților comunității roma. Unul din obiectivele planului se referea la „Promovarea serviciului mediatorilor comunitari pentru comunitățile de romi”, operaționalizat în 7 acțiuni specifice ce au avut ca scop crearea cadrului normativ și instituțional pentru funcționarea noii instituții.

²Observații finale cu privire la raportul periodic combinat al patrutea și al cincilea al Republicii Moldova la Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, pct.36

În unele surse se menționează că instituția mediatorului comunitar a fost instituită cu suportul partenerilor de dezvoltare anterior aprobării actului normativ sus-menționat și anume în anul 2003.³

Prin **Planul de acțiuni privind susținerea populației de etnie roma din Republica Moldova pentru anii 2016-2020** (HG nr.734/2016) s-a stabilit necesitatea promovării serviciului de mediator comunitar prin continuarea procesului de angajare a acestora.

Recunoașterea profesională a mediatorului comunitar s-a realizat urmare a includerii în Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova. Astfel, prin **Ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 694-p/2012** a fost inclusă noua ocupație: „23256 Mediator comunitar”.

La rândul său, prin Legea nr.69/2013 a fost completat art.14 (cu lit.y¹) din **Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală**, fiind extinse competențele Consiliului local, în special a localităților compact sau mixt populate de romi, astfel încât acesta să decidă asupra instituirii funcției de mediator comunitar.

Prin **HG557/2013** a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar (în continuare Regulamentul-cadru), fiind modificată până în prezent prin două HG cu privire la modul de finanțare.

Regulamentul-cadru stabilește condițiile organizatorice de funcționare a mediatorului comunitar (misiunea, funcțiile de bază, atribuțiile, drepturile mediatorului comunitar), cerințele față de candidații la această funcție, formarea profesională etc. De asemenea, prin această HG a fost aprobată și fișa-tip de post.

Conform prevederilor normative un mediator comunitar deservește cel puțin 150 de beneficiari, iar în cazul în care numărul acestora depășește plafonul stabilit, Consiliul local determină numărul unităților de mediator comunitar. Conform pct.39 al Regulamentului-cadru, mărirea unităților depinde de numărul populației rome social-vulnerabile, care își are domiciliul în localitatea dată.

În mare parte, în localitățile din Moldova sunt angajați câte un mediator comunitar. În localitățile cu o populație roma numeroasă este planificată angajarea a unui număr mai mare de medietori comunitari, de exemplu în mun.Soroca (3 unități), or.Călărași (2 unități) și or.Otaci (2 unități) (Tabelul nr.1).

Tabelul nr.1. Statistica mediatorului comunitar în profil teritorial

Nr.	Denumirea localității	Numărul planificat de mediatoricomunitari	Numărul efectiv de medietori comunitari angajați (la situația 10.12.2019)
1.	mun.Soroca	3	1
2.	or. Otaci	2	2
3.	s. Tîrnova (Dondușeni)	1	0
4.	or. Briceni	1	0
5.	or.Glodeni	1	1
6.	mun.Edineț	1	1
7.	s.Danul (Glodeni)	1	1
8.	mun.Bălți	1	1
9.	or.Rîșcani	1	1
10.	s. Mihăileni (Rîșcani)	1	1
11.	or.Sîngerei	1	1
12.	mun.Florești	1	1

³ Filipschi L. Raport cu privire la analizacadrului functional și actelor normative cu privire la formalizarea, consolidarea și eficientizarea activității mediatorului comunitar. Chișinău, 2016, p.9

13.	or.Drochia	1	1
14.	s.Nicoreni (Drochia)	1	0
15.	s.Chetrosu (Drochia)	1	1
16.	s.Gribova (Drochia)	1	1
17.	s.Ochiul Alb (Drochia)	1	1
18.	or.Fălești	1	1
19.	s.Răspopeni (Șoldănești)	1	1
20.	s.Cinișeuți (Rezina)	1	1
21.	mun.Orhei	1	0
22.	s. Seliște (Orhei)	1	0
23.	s.Zahoreni (Orhei)	1	0
24.	s.Ciocîlteni (Orhei)	1	1
25.	s.Bursuc (Nisporeni)	1	1
26.	s. Vulcănești (Nisporeni)	1	1
27.	mun. Strășeni	1	0
28.	s.Stejăreni (Strășeni)	1	0
29.	s.Huzun (Strășeni)	1	0
30.	or. Călărași	2	1
31.	s.Buda (Călărași)	1	1
32.	s.Parcani (Călărași)	1	1
33.	s.Schinoasa (Călărași)	1	1
34.	s.Izbiște (Criuleni)	1	1
35.	mun.Hîncești	1	1
36.	s.Mingir (Hîncești)	1	1
37.	s.Cărpineni (Hîncești)	1	1
38.	s.Grăseni (Ungheni)	1	0
39.	or.Cimișlia	1	1
40.	s.Talmază (Ștefan Vodă)	1	1
41.	or.Taraclia	1	1
42.	s.Zârnești (Cahul)	1	1
43.	or.Basarabeasca	1	1
44.	mun. Comrat	1	0
	Total	48	34

Sursa: Raportul PNUD "Cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova" și datele ANMC.

Pentru stabilirea necesarului de unități de medieri comunitari s-au utilizat recomandările Raportului PNUD „Cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova”, realizat în anul 2013 cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova. Totuși, se relevă necesitatea unei cartografieri repetate în anul 2020 în contextul învechirii datelor statistice cu privire la populația de etnie romă.

Analiza datelor disponibile atestă o fluctuație constantă a numărului mediatorilor comunitari angajați în Republica Moldova. În perioada 2003-2016 numărul maxim de angajări a mediatorilor s-a înregistrat în anii 2012 și, respectiv, 2014, când în țară activau 32 de medieri comunitari⁴. Cauzele fluctuației sunt de natură instituțională, comunitară și personală.

Conform bazei de date a ANMC, s-a stabilit că în anul 2018, din cele 48 de posturi din 44 de localități, activau 30 de medieri comunitari în 30 de localități.

Este de menționat că, ANMC are un rol important în angajarea mediatorilor comunitari și a facilitat angajarea a 6 unități pe parcursul anului 2018, cu asistența MEPA și Oficiului Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului (OHCHR).

⁴Filipschi L. Raport cu privire la analiză cadrelor funcționale și actelor normative cu privire la formalizarea, consolidarea și eficientizarea activității mediatorului comunitar. Chișinău, 2016, p.9-10

Totodată, conform **Raportului final cu privire la angajarea mediatorilor comunitari în Republica Moldova**, la finele anului 2019 în țară activau 34 de mediatori comunitari, fiind angajate în anul de referință 6 persoane cu suportul MEPA.⁵

În același timp, în **"Raportul privind Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, aprobat prin HG nr.734/2016. Perioada monitorizată: anul 2018"**, Coaliția „Vocea Romilor” a relevat necesitatea instituirii postului de mediator comunitar în alte câteva localități, ținând cont de numărul populației de etnie romă:

1. mun. Chișinău (6 unități) - aproximativ 5000 de romi identificați;
2. or. Ceadâr-Lunga (1 unitate) – circa 800 de romi identificați;
3. s. Cania, r. Cantemir (1 unitate) – 153 de romi identificați;
4. s. Ghiliceni, r. Telenești (1 unitate) – peste 200 de romi identificați.⁶

Urmare a analizelor efectuate de către ANMC și ARI, precum și discuțiilor purtate cu reprezentanții MF, s-a stabilit că, pentru perioada 2020-2022, se vor planifica resurse financiare pentru angajarea și asigurarea activității mediatorilor comunitari în număr de 54 de unități (Tabelul nr.2).

Tabel nr.2. Numărul de unități de mediator comunitar planificate spre finanțare în perioada 2020-2022

Nr.	Unitatea teritorială administrativă de nivelul 2	Unitatea teritorială administrativă de nivelul 1	Numărul de unități planificate	Numărul de mediatori comunitari angajați (la situația 10.12.2019)
1.	Mun. Chișinău ⁷	or. Chișinău	6	0
2.	Mun. Bălți	or. Bălți	1	1
3.	r. Basabeasca	or. Basarabeasca	1	1
4.	r. Briceni	or. Briceni	1	0
5.	r. Cahul	s. Zîrnești	1	1
6.	r. Cantemir	s. Cania	1	0
7.	r. Călărași	or. Călărași	2	1
		s. Ursari, Buda	1	1
		s. Parcani	1	1
		s. Schinoasa	1	1
8.	UTA Găgăuzia	mun. Comrat	1	0
		or. Ceadâr-Lunga	1	0
9.	r. Cimișlia	or. Cimișlia	1	1
10.	r. Criuleni	s. Izbiște	1	1
11.	r. Dondușeni	s. Tîrnova	1	0
12.	r. Drochia	or. Drochia	1	1
		s. Nicoreni	1	0
		s. Chetrosu	1	1
		s. Gribova	1	1
		s. Ochiul Alb	1	1
13.	r. Edineț	mun. Edineț	1	1
14.	r. Fălești	or. Fălești	1	1

⁵Raportul final cu privire la angajarea mediatorilor comunitari în Republica Moldova (MEPA), p.3

⁶Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, aprobat prin H.G. Nr 734 din 09.06.2016. Perioada monitorizată: anul 2018, p.5

⁷Localitățile marcate cu Bold sunt localități noi încadrate în cadrul cărora se planifică a fi angajați mediatori comunitari

15.	r.Florești	mun.Florești	1	1
16.	r.Glodeni	or.Glodeni	1	1
		s.Danul	1	1
17.	r.Hîncești	mun.Hîncești	1	1
		s.Mingir	1	1
		s.Cărpineni	1	1
18.	r.Nisporeni	s.Bursuc	1	1
		s. Vulcănești, Ciorești	1	1
19.	r.Ocnița	or.Otaci	2	1
20.	r.Orhei	mun.Orhei	1	0
		s. Seliște	1	0
		s.Zahoreni	1	1
		s.Ciocîlteni	1	1
21.	r.Rezina	s.Cinișeuți	1	1
22.	r.Rîșcani	or.Rîșcani	1	1
		s. Mihăileni	1	1
23.	r.Sîngerei	or.Sîngerei	1	1
24.	r.Soroca	mun.Soroca	3	1
25.	r. Strășeni	mun. Strășeni	1	0
26.	r.Șoldănești	s.Răspopeni	1	1
27.	r.Ștefan Vodă	s.Talmaza	1	1
28.	r.Taraclia	or.Taraclia	1	1
29.	r.Telenești	s.Ghiliceni	1	0
	Total		54	34

Sursa: Raportul cu privire la estimarea cheltuielilor bugetare pentru mediatorii comunitari și datele ANMC

* **Notă:** În anul 2018 au fost planificate resurse financiare pentru instituirea funcției de mediator comunitar în localitățile Stejăreni și Huzun (r.Strășeni) și Grăseni (r.Ungheni), însă, în conformitate cu datele prezentate de ARI în Raportul cu privire la implementarea, pe parcursul anului 2018, a Planului de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016-2020, pentru aceste localități nu s-au mai planificat resurse pentru perioada 2020-2022, în condițiile în care comunitățile date nu s-au identificat ca romi și nu-și doreau această funcție în APL.⁸

Conform datelor din Tabelul nr.2, se atestă necesitatea ca în anul 2020 în Republica Moldova să fie suplinite încă 20 de funcții vacante ale mediatorilor comunitari (54 unități plan – 34 unități efectiv).

Urmare a discuțiilor purtate cu autoritățile de stat și societatea civilă cu referire la angajarea și statutul mediatorului comunitar, putem menționa următoarele particularități și constrângeri:

- operarea cu date diferite de către autorități, ONG, partenerii de dezvoltare etc. cu referire la numărul mediatorilor comunitari și a populației roma, fapt ce cauzează o dificultate de monitorizare a acestora;
- instituirea funcției de mediator comunitar este o atribuție a consiliului local;
- mediatorul comunitar activează în cadrul primăriei, dar nu are statut de funcționar public;
- coordonarea, monitorizarea și evaluarea activității mediatorului comunitar este realizată de APL;
- mediatorul comunitar activează în baza dispozițiilor APL de nivelul 1, întocmind Rapoarte de activitate cu prezentarea autorității;

⁸Raportul privind Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, aprobat prin H.G. nr.734/2016. Perioada monitorizată: anul 2018, p.24

- în procesul de evaluare anuală mediatorul comunitar prezintă un Raport de autoevaluare, care cuprinde 3 tipuri de informații: (I) activitățile desfășurate în domeniile asistenței sociale, sănătății publice, educației, încadrării în câmpul muncii, documentării populației, condițiilor de trai etc.; (II) nivelul de realizare a activităților stabilite în fișa de post; (III) impactul activităților prin luarea în considerare a nivelului de satisfacție a beneficiarilor și a comunității;
- APL nu informează ARI asupra rezultatelor evaluării mediatorilor comunitari evaluării;
- mecanismul actual de angajare și funcționare a instituției mediatorului comunitar nu asigură desfășurarea monitorizării de către ARI a politicii în domeniul roma și, în mod special, a activității mediatorilor comunitari (această problemă a fost sesizată inclusiv în cadrul evaluărilor externe⁹);
- mecanismul de selecție aplicat mediatorilor comunitari este unul greoi, candidați care să întrunească condițiile stipulate în Regulamentul-cadru, fiind identificați cu dificultate. Analiza a relevat că modalitatea de selecție, aplicată în cazul mediatorilor comunitari, este una similară aplicată funcționarilor publici (examinare dosare, proba scrisă și proba orală). În comparație, modalitatea de angajare a asistenților sociali este una simplificată, fiind reglementată prin HG nr.24/2007 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de angajare a asistenților sociali (comisie formată din 5 membri și selecția efectuată în baza dosarului, doar în unele cazuri specifice se pot organiza probe suplimentare, inclusiv proba scrisă).

3.2 Atribuțiile și sarcinile mediatorului comunitar versus salarizare

Cadrul normativ în vigoare¹⁰ stabilește misiunea, ariile de acțiune și funcțiile mediatorului comunitar. Acesta are o misiune complexă în raport cu comunitatea romă, asigurând intermedierea dintre aceasta și instituțiile statului, astfel încât să se îmbunătățească calitatea vieții acestora.

În principal, am putea releva că domeniile de interacțiune și acțiune ale mediatorului comunitar se extind asupra domeniului asistenței sociale, sănătății, educației, ocupării forței de muncă, documentare a populației, dar pot fi extinse în funcție de constrângerile cu care se confruntă comunitatea romă.

Este important să menționăm că mediatorul comunitar nu poate realiza funcțiile specialiștilor din domeniile sus-menționate, acesta are rolul de a facilita prestarea de către instituțiile publice a serviciilor și beneficierea comunității de anumite servicii în funcție de necesități.

În **domeniul asistenței sociale** mediatorul comunitar are ca funcții:

- de informare a asistentului social comunitar, a potențialilor beneficiari de ajutor social, dar și a comunității roma cu privire la măsurile de protecție socială (servicii și prestații sociale);
- de facilitare a accesului beneficiarilor la prestațiile sociale;
- de raportare asupra copiilor în situație de risc și de participare în procesul de reintegrare a copilului în familia biologică sau extinsă;
- de identificare a situației și necesităților beneficiarilor și familiilor acestora în vederea propunerii de soluții;
- de mobilizare a beneficiarilor și de stabilire a parteneriatelor pentru soluționarea

⁹ Filipșchi L. Raport cu privire la analiză cadrelor funcționale și actelor normative cu privire la formalizarea, consolidarea și eficientizarea activității mediatorului comunitar. Chișinău, 2016, p.13

¹⁰ HG 557/2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar, pct.6-8

problemelor comunității roma.

Din analiza efectuată asupra funcțiilor în domeniul asistenței sociale ale mediatorului comunitar și ale asistentului social comunitar, stipulate în Regulamentul-cadru de activitate a Serviciului de asistență socială comunitară, aprobat prin ordinul Ministrului Protecției Sociale, Familiei și Copilului nr.54/2009, putem conchide că unele dintre funcțiile mediatorului comunitar se suprapun cu cele ale asistentului social comunitar, de exemplu, funcția de evaluare a necesităților beneficiarilor și de mobilizare a beneficiarilor.

Totodată, în cadrul normativ în domeniul protecției sociale nu se reflectă contribuția mediatorului comunitar la identificarea, referirea sau asistarea unor categorii de beneficiari.

În **domeniul sănătății** mediatorul comunitar îndeplinește următoarele funcții:

- de identificare a necesităților pentru adaptarea culturală la serviciile medicale;
- de facilitare a accesului la serviciile de sănătate și de oferire a suportului în înscrierea pe lista medicului de familie;
- de organizare a activităților de informare cu privire la sistemul public de asigurări medicale obligatorii;
- de promovare și informare cu privire la diverse probleme de sănătate publică și modul sănătos de viață;
- de implicare în depistare și tratament al tuberculozei.

În procesul de evaluare a funcțiilor date s-a stabilit că anumite sarcini ale mediatorului comunitar se suprapun cu cele ale asistentului medical comunitar, stabilite prin ordinul Ministerului Sănătății nr.157/2014 cu privire la organizarea activității asistentului medical comunitar. Spre exemplu, funcția de informare cu privire la modul sănătos de viață, sănătatea reproducerii, identificarea populației neînscrise pe listele medicului de familie și parțial funcția de facilitare a accesului la serviciile de sănătate.

În **domeniul educației** sunt stabilite următoarele funcții ale mediatorului comunitar:

- de organizare a activităților de informare și sensibilizare a părinților cu privire la necesitatea înscrierii copiilor în sistemul educațional;
- de identificare a necesităților și a impedimentelor pe care le întâmpină copilul în frecventarea instituției școlare;
- de asistare și includere a copiilor în cadrul programelor cu orar prelungit;
- de sporire a interesului copiilor talentați prin înscrierea la studii în instituții de învățământ artistic extrașcolar;
- de stimulare a absolvenților de învățământ preuniversitar în accesarea studiilor la alte nivele și cicluri educaționale.

Problema înscrierii și asigurării frecventării instituțiilor educaționale de către copiii romi este una din constrângerile stringente, identificate în studiile desfășurate în Republica Moldova¹¹. În acest context rolul de bază al mediatorului comunitar în domeniul educațional este contribuția la sporirea numărului de copii școlarizați și diminuarea abandonului școlar.

În domeniul **ocupării forței de muncă** funcțiile mediatorului comunitar se rezumă la:

- de informarea populației cu privire la posibilitățile de angajare în câmpul muncii prin accesarea serviciilor de ocupare prestate de Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM);
- de facilitarea participării la serviciile de ocupare a forței de muncă;
- de colaborare cu agenții economici, în parteneriat cu subdiviziunile ANOFM, pentru facilitarea angajării persoanelor aflate în căutarea locului de

¹¹ UNICEF, Copiii romi și accesul lor la servicii. Evaluarea participativă a barierelor. Studiu sociologic calitativ. Chișinău, <https://www.unicef.org/moldova/media/851/file/Evaluarea-participativa-a-barierelor-copii-romi.pdf>.

muncă.

Urmare a analizei funcțiilor date putem menționa că acestea relevă parteneriatul dintre mediatorul comunitar, instituțiile statului și agenții economici în sporirea angajării în câmpul muncii a persoanelor de etnie romă.

Totuși, se impune necesitatea racordării acestor funcții la prevederile Legii nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, după cum urmează:

1. informarea cu privire la măsurile de promovare a ocupării forței de muncă, implementate de ANOFM prin intermediul subdiviziunilor teritoriale (în corespundere cu art.22 al legii). În versiunea actuală a Regulamentului-cadru sunt stipulate doar serviciile de ocupare, care sunt o parte componentă a măsurilor de promovare ce includ serviciile de ocupare și măsurile active de ocupare a forței de muncă;
2. facilitarea participării beneficiarilor la măsurile de promovare a ocupării a forței de muncă, în Regulamentul -cadru actual fiind stipulate doar serviciile de ocupare;
3. colaborarea cu angajatorii (din sectorul public și privat), în comun cu subdiviziunile teritoriale ale ANOFM (STOFM), pentru reducerea barierelor și angajarea în câmpul muncii a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă.

Un ultim domeniu din Regulamentul-cadru cu atribuții pentru mediatorul comunitar este cel **organizațional**, funcțiile acestuia referindu-se la:

- de completarea documentelor de evidență (registru de evidență a persoanelor care solicită audiență, registrul de evidență a grupurilor de beneficiari, dosarele beneficiarilor);
- de elaborare de rapoarte de activitate și prezentarea acestora către APL;
- de contribuire la soluționarea diverselor cereri, petiții, solicitări etc. ale beneficiarilor;
- de prioritizarea sarcinilor, planificarea și organizarea activității prin respectarea termenelor limită;
- de conlucrare, în comun cu personalul APL de nivelul 1, în domeniile asistenței sociale, sănătății, educației etc. și facilitarea accesului în localitate în vederea soluționării problemelor beneficiarilor;
- de medierea potențialelor situații de conflict dintre beneficiari și reprezentanții APL de nivelul 1;
- de asigurare, în colaborare cu instituția responsabilă, a documentării populației roma etc.

Analiza **Manualului cu privire la activitatea mediatorului comunitar**, elaborat de către ANMC, cu suportul OHCHR și MEPA, scoate în evidență unele noi atribuții ale mediatorului comunitar în domeniul culturii, asigurării ordinii publice, asigurării egalității și nediscriminării etc.și, în acest context, este necesară includerea unor funcții noi pentru mediator și în Regulamentul-cadru.

Una din constrângerile, enunțată în discuțiile referitor la situația curentă a mediatorului comunitar din Republica Moldova, se referă la **remunerarea** muncii acestuia.

În prezent, salarizarea mediatorilor comunitari se efectuează în corespundere cu prevederile Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Conform anexei 9 (G) Grupul ocupațional „Asistență socială și sănătate”, clasa de salarizare și coeficientul de salarizare a mediatorilor se prezintă în modul următor (Tabelul nr. 3).

Tabelul nr.3. Clasa de salarizare și coeficientul de salarizare a mediatorilor comunitari

Denumirea funcției	Clasa de salarizare	Coeficientul de salarizare
Mediator comunitar cu studii superioare (G6030)	38	2,17
Mediator comunitar fără studii (G6035)	30	1,83
Diferența	8 clase	0,34

Sursa: Anexa 9, Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

În practică, mediatorii comunitari consideră că salariul acestora este unul nemotivat și nu corespunde multitudinii de funcții realizate și profilului beneficiarilor deserviți. Spre comparație, specialistul din cadrul APL de nivelul 1 (A2228) are clasa de salarizare 50 cu un coeficient de 2,79; un asistent social cu studii superioare (G6018) este salarizat la clasa de salarizare de 52, cu un coeficient de 2,90; un asistent medical cu studii profesional tehnice (G6027) - clasa de salarizare 46, cu un coeficient de 2,56 etc.

În Legea bugetului de stat pentru anul 2019 au fost incluși 2,4 mil lei, transferuri cu destinație specială, pentru angajarea și salarizarea a 47 mediatori comunitari în 44 de localități. Din totalul surselor bugetate, au fost realizate doar 1,6 mln lei, cauzat în mare parte de neangajarea în câmpul muncii a numărului planificat de mediatori comunitari.

Conform discuțiilor purtate în cadrul MF și Legii nr.172/2019 bugetului de stat, pentru anul 2020 au fost planificate 3440,5 mii lei pentru asigurarea activității (salarizare, dotare și formare profesională) a 54 unități de mediatori comunitari (v.Tabelul nr.2), ceea ce reprezintă o creștere de 1,2 mil lei comparativ cu anul 2019. Reieșind din calculele ministerului, salariul mediu al mediatorului comunitar pentru anul 2020 va constitui 4503,81 lei.

3.3 Dotarea locului de muncă și asigurarea cu echipamentul necesar a mediatorilor comunitari

Conform pct.40 al Regulamentului-cadru, condițiile de muncă pentru mediatori comunitari sunt asigurate de către angajator sau, altfel spus, de către APL de nivelul 1.

Din analizele, efectuate de Coaliția „Vocea romilor” în contextul **monitorizării pentru anul 2018 a Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie roma pentru anii 2016-2020**, sunt identificate următoarele constrângeri cu referire la locul de muncă ale mediatorilor comunitari:

- circa 70% dintre mediatorii angajați nu erau dotați cu tehnică și inventar de birou (inclusiv se atestă lipsa computerului și imprimantei/ multifuncționalei, telefonului, etc.), uneori și rechizitelor de birou, inclusiv lipsa conectării la Internet;
- lipsa spațiului de muncă (mediatorul comunitar din mun.Soroca);
- la 70% dintre mediatorii angajați nu le sunt oferite spații de lucru ce ar permite interacțiunea confidențială a mediatorului cu beneficiarii;
- 10% dintre mediatorii angajați au spațiu de lucru amplasat în afara clădirii Primăriei (Casa de cultură, Bibliotecă, etc.), ceea ce reduce din accesibilitatea mediatorului pentru comunitatea romă.¹²

În anul 2019 MSMPS a solicitat de la APL de nivelul 1 informații cu privire la dotarea locului de muncă a mediatorilor comunitari. Din informațiile prezentate de către doar 10

¹²Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020 aprobat prin H.G. Nr 734 din 09.06.2016. Perioada monitorizată: anul 2018, p.54

APL-uri s-a stabilit că în cazul a 6 din ele angajatorul a asigurat condiții minime de activitate, solicitându-se totuși dotări cu echipamente și mobilier nou.

Urmare discuțiilor cu autoritățile de stat și societatea civilă, s-a identificat lipsa resurselor financiare, alocate mediatorilor, pentru mentenanța echipamentelor IT (încărcarea cartușului pentru imprimantă etc.), cheltuielile pentru convorbirile telefonice etc. De asemenea, se necesită extinderea listei materialelor de birotică cu mape, folii etc. în situația în care, conform cadrului normativ, mediatorul comunitar este obligat să perfecteze dosare și să elaboreze Rapoarte de activitate.

Dotarea slabă a locului de muncă a mediatorului comunitar este determinată, în mare parte, de mecanismul de finanțare. Pînă acum finanțarea serviciului mediatorului a fost realizată prin două mecanisme:

- ✓ În perioada 2013-2014 finanțarea serviciului s-a efectuat din bugetul de stat
- ✓ în perioada 2015-2018 responsabilitatea a fost transferată către APL de nivelul 1.

Urmare a dificultăților de asigurare a funcționalității serviciului din lipsa mijloacelor financiare în bugetele locale, în anul 2018 a fost amendată HG nr. 557/2013, revenindu-se astfel la mecanismul anterior (bugetul de stat), responsabil fiind MSMPS. Însă, în contextul reformei APC, funcția dată a fost transferată către ARI, mandatată cu implementarea politicii în domeniu.

Actualmente, cadrul normativ stabilește că cheltuielile pentru **finanțarea serviciului mediatorului comunitar** se efectuează prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale de nivelul I, bugetul central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special și bugetele municipale Bălți și Chișinău, precum și din alte surse, conform legislației în vigoare.

Este de menționat că, pînă în anul 2019 finanțarea serviciului mediatorului comunitar a cuprins doar cheltuielile de salarizare a muncii acestuia, fără a fi bugetate costurile pentru asigurarea funcționalității serviciului, cum ar fi cele pentru dotarea locului de muncă, formare profesională etc.

Începând cu anul 2020 urmează să fie asigurată finanțarea serviciului mediatorului comunitar inclusiv și la aspectele sus-menționate, fiind prevăzute sumele cuvenite în Legea bugetului de stat pentru anul 2020 și, ulterior, în Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) pentru anii 2021-2023.

Conform **Raportului cu privire la estimarea cheltuielilor bugetare pentru mediatorii comunitari**, elaborat de MEPA la solicitarea ARI și prezentat MF, pentru perioada 2020-2022 au fost planificate 939,6 mii lei anual pentru dotarea cu cele necesare a mediatorilor comunitari din Republica Moldova.

3.4 Instruirea și consolidarea capacităților mediatorilor comunitari

Conform Regulamentului-cadru sarcina de organizare a instruirii mediatorilor comunitari revine APL de nivelul 1, în cooperare cu MSMPS, MECC, ARI și organizațiile societății civile române, acreditate pentru prestarea serviciilor de instruire.

Pînă în prezent instruirea mediatorilor comunitari se efectua sporadic, în special în cadrul unor programe și proiecte susținute de diverși parteneri de dezvoltare (GIZ, OHCHR, OSCE etc.). Această situație a fost favorizată inclusiv de mecanismul de finanțare, care nu a prevăzut clar sursele de finanțare a instruirii din bugetul de stat.

Conform Anexei nr. 1 la **Regulamentul privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale**, aprobat prin HG nr.38/2019, mediatorii comunitari reprezintă una din categoriile de beneficiari de instruire prin programele ANAS (se referă la grupul funcțiilor cu competențe directe de altă natură decât cea a asistenței sociale).

Din discuțiile avute cu conducerea ANAS, pînă la moment nu au fost organizate careva instruirii în cadrul cărora au participat mediatorii comunitari, însă relevându-se necesitatea instruirii de rînd cu asistenții sociali și a mediatorilor.

În condițiile în care formarea profesională pe domeniul asistenței sociale este o sarcină realizată de către ANAS, se impune necesitatea de a mandata o instituție publică, care să evalueze necesarul de instruire, să elaboreze programul instruirilor inițiale și continui și să monitorizeze organizarea acestora în cazul mediatorilor comunitari.

În aceeași ordine de idei, nu au fost identificate careva modalități de instruire a mediatorilor comunitari pe domeniile sănătății și educației. Din discuțiile cu unii mediatorii comunitari s-a stabilit necesitatea organizării unor instruirii și pe aceste domenii, în paralel cu instruirile organizate pentru personalul medical (asistente medicale) și educațional.

Totuși, pe parcursul perioadei de la instituirea funcției de mediator comunitar pînă în prezent, au fost desfășurate careva acțiuni cu privire la fortificarea și consolidarea capacităților acestei funcții, care au fost realizate, în mare parte, cu suportul partenerilor de dezvoltare.

În discuțiile cu reprezentanții MSMPS s-a stabilit că mediatorii comunitari au participat la instruirii cu diverse tematici, în special cu privire la traficul de ființe umane, violență în familie etc.

În Raportul cu privire la implementarea pe parcursul anului 2018 a Planului de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016-2020 se reflectă următoarele activități de fortificare a capacităților mediatorilor comunitari:

- organizarea seminarului de instruire „Rolul mediatorilor comunitari în soluționarea cazurilor de trafic de ființe umane și violență în familie în localitățile compact sau mixt populate de romi”, organizat de Organizația Internațională de Migrație (OIM) și MSMPS;
- organizarea Forumului mediatorilor comunitari;
- instruirea a 30 de mediatorii comunitari referitor la procedura de înregistrare a actelor de stare civilă și eliberare a actelor de identitate, organizată de ANMC, în parteneriat cu OHCHR și OSCE;
- abordarea în cadrul emisiunii TV „Petalo romano” a avantajelor și problemelor în activitatea mediatorilor comunitari (mai, iunie, octombrie, decembrie 2018) etc.

În vederea fortificării serviciului mediatorului comunitar, în 2019 MEPA a realizat un șir de activități, printre care:

- Elaborarea materialelor informaționale referitor la funcțiile și beneficiile angajării mediatorilor comunitari pentru a fi utilizate la ședințele cu APL și comunitatea romilor din Republica Moldova;
- Elaborarea Manualului cu privire la activitatea mediatorului comunitar;
- Organizarea evenimentelor, precum:
 - Atelierul de lucru în domeniul legislației muncii și ocupării forței de muncă pentru mediatorii comunitari (2 iulie 2019);
 - Atelierul de lucru pentru fortificarea capacităților mediatorului comunitar (15-18 octombrie 2019).¹³

Conform **Raportului MEPA cu privire la estimarea cheltuielilor bugetare pentru mediatorii comunitari**, pentru perioada 2020-2022 au fost planificate 46,2 mii lei anual pentru formarea profesională a mediatorilor comunitari din Republica Moldova.

¹³Raportul final cu privire la angajarea mediatorilor comunitari în Republica Moldova (MEPA), p. 10

IV. ANALIZA COMPATIBILITĂȚII MEDIATORULUI COMUNITAR CU APC ȘI APL

4.1 Relația mediatorului comunitar cu APC

Dezvoltarea și consolidarea relațiilor interetnice este un domeniu de acțiune a Guvernului Republicii Moldova. **Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023**, aprobat prin HG nr.636/2019, stabilește la capitolul dat obiectivul 7.45. *Consolidarea relațiilor interetnice în Republica Moldova prin crearea condițiilor necesare pentru realizarea drepturilor social-culturale ale minorităților naționale/etnice.*

Acest obiectiv cuprinde realizarea a 3 acțiuni:

- 7.45.1. Elaborarea și aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2021-2024 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru 2017-2027 (Termen octombrie 2020);
- 7.45.2. Elaborarea și aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2021-2024 pentru susținerea populației de etnie romă (Termen noiembrie 2020);
- 7.45.3. Elaborarea și aprobarea Programului de stat de studiere a limbii române pentru funcționarii publici reprezentanți ai minorităților naționale/etnice (Termen martie 2021)¹⁴.

Politica în domeniul relațiilor interetnice este elaborată și coordonată la nivel de APC de către **Ministerul Educației, Culturii și Cercetării**. Prin HG nr.691/2017 cu privire la organizarea și funcționarea MECC (modificată prin HG nr.1139/2017) a fost stabilit că domeniul relațiilor interetnice și funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova reprezintă un domeniu de politici ale ministerului vizat.

În acest sens, în structura MECC a fost instituit Serviciul politici în domeniul relațiilor interetnice (SPRI) cu statul de personal de 2 unități, în cadrul căruia activează un funcționar public la nivel de consultant principal, angajat în februarie 2019. Din luna februarie 2020 statul de personal al serviciului va fi completat cu încă un consultant principal. Menționăm că, domeniul este coordonat de către Secretarul de stat responsabil de domeniul cultură.

Numărul insuficient de personal afectează dezvoltarea politicilor și coordonarea/monitorizarea activităților în domeniu. Astfel, în cadrul MECC sistemul de date și informații cu privire la roma este fragmentar, nefiind dezvoltate careva mecanisme și instrumente de lucru și monitorizare pe domeniul populației de etnie romă, inclusiv și pentru mediatorul comunitar.

Urmare a discuțiilor avute în cadrul MECC, se intenționează a fi stabilită o colaborare cu APL de nivelul 1 și mediatorii comunitari în vederea colectării de date pe domeniile de atribuție ale acestora.

Analiza Planurilor de activitate ale MECC pe ultimii doi ani (2018-2019) atestă faptul că problemele comunităților etnice, în special a celor roma, sunt parțial reflectate în aceste documente instituționale.

Spre exemplu, Planul de activitate pentru anul 2018 conține un obiectiv specific nr. 1.8 - *Asigurarea condițiilor favorabile integrării sociolingvistice a reprezentanților minorităților etnice și a persoanelor migrante*, ce cuprinde realizarea a 3 acțiuni, unul din indicatori fiind elaborarea Raportului privind realizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova, perioada 2018- 2020.¹⁵

Planul de activitate al MECC pentru anul 2019 reflectă problematica relațiilor interetnice în Obiectivul specific nr. 1.8. *Asigurarea condițiilor favorabile integrării sociolingvistice a*

¹⁴https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect26_0.pdf

¹⁵Planul de activitate al Ministerului educației, culturii și cercetării, aprobat prin ord.nr.119/2018//https://mecc.gov.md/sites/default/files/planul_de_activitate_al_mecc_pentru_anul_2018.pdf

reprezentanților minorităților etnice și a persoanelor migrante, conceptualizat prin 8 acțiuni axate, în mare parte, pe domeniul Educație.¹⁶

Analiza planurilor de activitate ale MECC relevă faptul că domeniul relațiilor interetnice nu reprezintă un domeniu clar de politici ale ministerului, inclusiv nefiind reflectat pe pagina oficială a instituției (sunt reflectate domeniile educație, cultură, cercetare, tineret și sport).

La rândul său, analiza Planului de activitate al SPRI din cadrul MECC scoate în evidență că problematica populației de etnie romă este reflectată direct doar într-o singură acțiune: Obiectivul II., acțiunea 7: Elaborarea raportului anual privind realizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova, perioada 2018-2020. Celelalte acțiuni, incluse în Planul de activitate, tangențial reflectă problematica comunității roma, alături de alte comunități etnice.

În anul 2019 reprezentantul SPRI a participat la:

- ședința de lucru cu privire la consultarea actorilor relevanți în vederea elaborării Manualului cu privire la activitatea mediatorului comunitar;
- ședința Grupului interministerial, în cadrul căreia a fost prezentată informația succintă referitor la rezultatele, prioritățile și necesitățile pentru realizarea acțiunilor în domeniul susținerii populației de etnie romă din Republica Moldova;
- atelierul de lucru „Fortificarea capacităților mediatorului comunitar”, organizat de MEPA;
- ședința de prezentare a Raportului de monitorizare pentru anul 2018 a Planului de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2016-2019.

În același timp, se atestă o slabă colaborare interinstituțională dintre MECC și ARI, nefiind clare competențele și modalitatea de coordonare și cooperare. Astfel, MECC reprezintă APC responsabilă de dezvoltarea politicilor în domeniul relațiilor interetnice, care urmează a fi implementate de către ARI, care, la rândul său, se subordonează Guvernului.

Menționăm că pe parcursul anului 2019 nu au fost organizate careva întruniri la nivel instituțional (nici MECC, nici CS) de abordare a constrângerilor pe subiectul roma.

Din discuțiile purtate s-a relevat o constrângere pertinentă în dezvoltarea și monitorizarea politicilor în domeniul relațiilor interetnice de către MECC, referindu-se la faptul că politicile pe segmentul relațiilor etnice sunt dezvoltate prin prisma aspectelor de educație și cultură, fiind slab asigurată abordarea intersectorială. În acest sens, la moment MECC nu își exercită plenar funcția de instituție coordonatoare la nivel național în dezvoltarea și implementarea politicilor în domeniul relațiilor interetnice.

Implementarea politicii în domeniul relațiilor interetnice este realizată de **Agencia Relații Interetnice**, reorganizată în baza Biroului Relații Interetnice în anul 2018, prin HG nr.593/2018 cu privire la organizarea și funcționarea ARI.

Analiza Regulamentului aprobat evidențiază 3 domenii de activitate ale ARI: (I) consolidarea relațiilor interetnice; (II) dezvoltarea dialogului intercultural și consolidarea identității civice și (III) funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova și promovarea diversității lingvistice.

Problematica comunității roma este expres menționată la funcțiile ARI în pct. 7, alin.13 din HG nr.593/2018: „colaborează cu APC și APL în procesul de incluziune socială a romilor și altor minorități naționale”.

Analiza Planului de acțiuni al ARI pentru anul 2019 relevă următoarele acțiuni de bază pe domeniul roma, după cum urmează:

¹⁶Planul de activitate al Ministerului educației, culturii și cercetării, aprobat prin ord.nr.299/2019//https://mecc.gov.md/sites/default/files/planul_de_activitate_al_ministerului_educatiei_culturii_si_cercetarii_pentru_anul_2019.pdf

- Acțiunea 1.1.4 Implementarea și monitorizarea procesului de realizare a Hotărârii Guvernului nr.743 din 09.06.2016 „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2016-2020”, prin intermediul a două subacțiuni: (1) Evaluarea anuală a gradului de implementare a prezentului Plan de acțiuni și (2) Publicarea Raportului anual de evaluare a implementării a prezentului Plan de acțiuni. Ambele subacțiuni au fost planificate pentru trimestrul I al anului.

- Acțiunea 1.1.5 a cuprins planificarea marcării la 8 aprilie a Zilei Internaționale a Romilor.

- Acțiunea 2.1.1, care a cuprins organizarea săptămânii de evenimente dedicate Zilei Internaționale a Romilor (în colaborare cu organizațiile internaționale cu participarea APC, APL, reprezentanților misiunilor diplomatice, acreditate în Moldova), inclusiv a mesei rotunde cu privire la conștientizarea opiniei publice față de valorile spirituale ale romilor. Acțiunea a fost planificată a fi desfășurată în trimestrul II al anului în contextul implementării Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru perioada anilor 2016-2020.

Totuși, acțiunile date nu au cuprins careva subacțiuni axate pe discutarea sau intervenția în promovarea și consolidarea institutului mediatorilor comunitari, ca mijloc de asigurare a incluziunii sociale a roma. Pe parcursul anului 2019 ARI s-a implicat activ în activitățile axate pe promovarea mediatorilor comunitari, organizate cu suportul partenerilor de dezvoltare, în special GIZ.

Acțiunile din proiectul Planului de acțiuni al ARI pentru anul 2020 se axează pe:

- Implementarea și monitorizarea procesului de realizare a Hotărârii Guvernului nr.743 din 09.06.2016 „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2016-2020” prin realizarea a 3 subacțiuni, dintre care o acțiune este axată pe mediatori comunitari (neconcretizată în proiectul Planului);

- Organizarea săptămânii de evenimente dedicate Zilei Internaționale a Romilor.

Analiza proiectului Planului de acțiuni al ARI pentru anul 2020 atestă interesul instituției față de problematica mediatorilor comunitari. Totuși, s-ar impune o diversitate mai mare de acțiuni pentru promovarea instituției mediatorului comunitar.

Multitudinea acțiunilor, care trebuie realizate, impune necesitatea alocării de resurse umane. Or, la moment, domeniul roma, inclusiv al mediatorilor comunitari, este în coordonarea Directorului General adjunct al ARI, fapt ce comportă o sarcină complementară.

De asemenea, o constrângere în buna implementare a politicii în domeniul mediatorului comunitar se referă la faptul că, urmare a reformării agenției și „transferului” funcției de implementare a HG 557/2013, nu au fost operate modificări în atribuțiile de funcție în legătură cu noua sarcină în fișa de post a unui specialist din cadrul Direcției Consolidarea Relații Interetnice a ARI.

În același timp, prin HG nr.672/2019 cu privire la stabilirea moratoriuului temporar privind încadrarea personalului din sectorul bugetar pe funcțiile vacante înregistrate a fost aplicat moratoriu la angajarea unității, dintre care și cea a șefului adjunct al Direcției Consolidarea Relații Interetnice, care ar fi putut avea în atribuții sarcina de asigurare a implementării prevederilor HG 557/2013.

Un aspect important în activitatea cu mediatorii comunitari este comunicarea și informarea cu privire la activități, precum și accesul la informație. La moment, pagina web operațională a ARI este cea a Biroului Relații Interetnice (<http://www.bri.gov.md/>), neasigurându-se trecerea la pagina web oficială <http://www.ari.gov.md/>.

Analiza paginii web operaționale (www.bri.gov.md) evidențiază lipsa unui modul/directoriu separat pentru mediatorul comunitar.

4.2 Relația mediatorului comunitar cu APL

Activitatea mediatorilor comunitari poate fi realizată eficient în condițiile existenței unui parteneriat la nivel local, iar interesul APL de nivelul 1 în activitățile realizate de mediatori reprezintă o oportunitate pentru soluționarea problemelor comunității roma.

Urmare analizei **Raportului privind Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, aprobat prin HG nr.734 din 09.06.2016. Perioada monitorizată: anul 2018**¹⁷ și a activităților desfășurate de MEPA în perioada 2018-2019¹⁸, pot fi identificate două categorii de probleme și constrângeri:

1. în angajarea mediatorilor comunitari în APL;
2. în activitatea mediatorilor comunitari în APL.

În categoria **problemelor în angajarea mediatorilor comunitari în APL** au fost identificate următoarele:

- în unele localități există nedorința APL de a angaja o persoană de etnie romă în cadrul APL;
- o parte din APL-uri, cât și unii lideri romi nici nu cunosc despre această funcție și procedura de angajare a mediatorului comunitar;
- unele APL nu au putut identifica un potențial mediator rom din localitate pentru a fi angajat;
- în cadrul majorității APL nu este înțeles sau este ignorat rolul și valoarea adăugată pe care o poate aduce mediatorul comunitar, considerând că activitatea acestuia se suprapune cu cea a asistentului social sau, în general, este inutilă;
- slaba coordonare la nivel central a politicilor în domeniul relațiilor interetnice afectează angajarea mediatorilor comunitari.

În categoria **problemelor în activitatea mediatorilor comunitari în APL** au fost identificate următoarele:

- majoritatea mediatorilor comunitari au raportat că APL le atribuie responsabilități în afara fișei de post. Astfel, mediatorii nu reușesc să-și îndeplinească atribuțiile de bază;
- statutul funcției mediatorului comunitar este asociat statutului lucrătorilor tehnici în primărie;
- neimplicarea mediatorilor comunitari în procesul decizional la nivel local, inclusiv cel ce ține de elaborarea bugetului local, activitatea echipelor multidisciplinare, comisiilor de distribuire a ajutorului material etc. Acest aspect are efecte directe asupra posibilității desfășurării funcției mediatorilor comunitari ce țin de facilitarea participării populației de etnie romă în procesul decizional la nivelul localităților respective;
- urmare a alegerilor locale din 2019, unii mediatori comunitari (6 persoane) au fost alese în calitate de consilieri locali, fapt ce îngreunează activitatea acestora la nivel local prin neacceptarea acestora de către APL;
- unii mediatori comunitari reclamă discriminare și marginalizare din partea angajaților APL la locul de muncă;

¹⁷Raportul privind Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, aprobat prin H.G. Nr 734 din 09.06.2016. Perioada monitorizată: anul 2018

¹⁸Raportul final cu privire la angajarea mediatorilor comunitari în Republica Moldova (MEPA), 2019, p.11

- în unele cazuri, mediatorii comunitari devin oamenii primăriei și nu reprezintă interesele romilor în cadrul APL;
- nivelul redus de salarizare a mediatorilor comunitari comparativ cu angajații din cadrul APL;
- lipsa unui sistem de instruire inițială și continuă a mediatorilor pe domenii ce țin de activitatea profesională, scrierea și implementarea proiectelor, dar și cele în domeniul calculatorului, precum și a posibilității de a face schimb de experiență la nivel național și internațional;
- lipsa interesului unor APL în oferirea spațiilor de lucru adecvate pentru mediatori;
- lipsa unei resurse online, care ar explica funcțiile instituției mediatorului comunitar, atribuțiile acestora și ar indica localitățile și contactele mediatorilor comunitari.

Seria problemelor și constrângerilor menționate afectează funcționarea instituției mediatorului comunitar în Republica Moldova și impactează modul de intervenție a statului în asigurarea incluziunii sociale a comunității rome.

Un aspect important în organizarea activității mediatorilor comunitari este funcționarea unor mecanisme de evaluare. În urma discuțiilor avute în cadrul structurilor guvernamentale (ARI) nu au fost identificate careva rapoarte ale APL în care să fie analizate rezultatele activității mediatorilor comunitari, în corespundere cu HG 557/2013, în special pct.51 al Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar, prin care: *”autoritatea administrației publice locale de nivelul întâi angajatoarele elaborează raportul de evaluare a mediatorului comunitar, care include concluziile și recomandările cu privire la nivelul de îndeplinire a criteriilor de evaluare stabilite de către angajator pentru fiecare domeniu în care activează mediatorul comunitar, iar despre rezultatele evaluării informează Biroul Relațiilor Interetnice”*.

O structură neguvernamentală a reprezentanților APL de nivelul 1, care ar putea contribui la facilitarea angajării și cooperării dintre APL nivelul 1 și mediatorii comunitari, este **CALM**. Subiectul cu privire la activitatea mediatorilor comunitari și relația dintre APL și aceștia nu a făcut obiectul unor careva ședințe ale CALM. Totuși, în discuțiile cu reprezentanții CALM s-a reiterat deschiderea spre semnarea unui Acord de colaborare dintre CALM și ANMC, precum și implicarea CALM în organizarea unor instruirii pentru mediatorii comunitari.

4.3 Relația mediatorului comunitar cu societatea civilă

O sarcină importantă a mediatorului comunitar este de a stabili parteneriate în vederea soluționării problemelor beneficiarilor. Urmare discuțiilor s-a stabilit că mediatorii comunitari mai des cooperează cu organizațiile neguvernamentale roma, în special cu **ANMC**.

Această asociație a fost creată în anul 2016 în vederea consolidării rețelei de mediatori comunitari. Scopul de bază este protejarea drepturilor civile, economice, sociale, culturale, și a altor drepturi și libertăți legitime ale persoanelor de etnie romă, dar și dezvoltarea potențialului mediatorilor comunitari prin acțiuni de lobby, advocacy și programe de dezvoltare.¹⁹ Membrii asociației obștești sunt mediatorii comunitari din localitățile, unde a fost instituită funcția respectivă.

ANMC participă activ la procesul de angajare a mediatorilor comunitari, soluționarea unor probleme de ordin organizatoric și funcțional ale mediatorilor comunitari etc. Totuși, asociația nu poate îndeplini funcțiile autorităților de stat în procesul de angajare și

¹⁹<http://www.romi.md/product/100200-asociatia-nationala-a-mediatorilor-comunitari-din-republica-moldova>

fortificare a capacităților mediatorilor comunitari. Acest lucru poate fi explicat inclusiv prin capacitățile reduse ale ANMC, la moment întreaga activitate fiind efectuată de 2 persoane.

V. OPȚIUNI DE CONSOLIDARE A FUNCȚIEI DE MEDIATOR COMUNITAR

5.1 Opțiuni la nivel instituțional

Analizele desfășurate asupra statutului și exercitării atribuțiilor funcționale ale mediatorilor comunitari în Republica Moldova au condus la elaborarea a două opțiuni, care să asigure angajarea, funcționarea, monitorizarea și evaluarea activității mediatorilor comunitari.

Un aspect, care afectează coordonarea politicii în domeniul relațiilor interetnice, se referă la subordonarea ARI, care este o autoritate centrală din subordinea Guvernului, în timp ce politica în domeniu este o atribuție a MECC.

Reieșind din cele expuse, în eventualitatea unui consens politic și pentru a depăși constrângerile de natură legală și funcțională, în special 1.1 din Sumar Executiv, se propune **Opțiunea 1. modificarea regulamentului ARI prin trecerea în subordinea MECC** (Tabelul nr.4).

Tabelul nr.4 Opțiunea 1. Modificarea regulamentului ARI prin trecerea în subordinea MECC

Instituția	Atribuții	Intervenții necesare
MECC	Dezvoltarea cadrului normativ în domeniu, în cooperare cu ARI, societatea civilă și partenerii de dezvoltare	Consolidarea SPRI
	Coordonarea și monitorizarea activității ARI	Includerea unor acțiuni concrete cu referire la mediatorii comunitari în Planul de activitate al ministerului și al SPRI
	Aprobarea programelor de formare profesională a mediatorilor comunitari	Transferul coordonării domeniului către secretarul general de stat
ARI	Implementarea politicii în domeniul relațiilor interetnice	Consolidarea ARI
	Cooperarea cu APL de nivelul 1 în angajarea mediatorilor comunitari	Atribuirea sarcinii către adjunctul Direcției Consolidarea Relații Interetnice din cadrul ARI și alocarea suplimentară a unei unități de personal în direcție (în total 2 persoane responsabile de implementarea politicii în domeniul roma) sau crearea unei subdiviziuni separate în cadrul ARI responsabilă de implementarea politicilor date
	Evaluarea necesităților de formare profesională inițială și continuă a mediatorilor comunitari	Elaborarea unui instrumentariu de evaluare a necesităților de formare profesională
	Participarea la elaborarea programelor de formare profesională inițială și continuă a mediatorilor comunitari, inclusiv a materialelor metodologice și metodice	-Modificarea capitolului VI al Regulamentului-cadru -Dezvoltarea cadrului normativ în domeniul formării profesionale a mediatorilor comunitari
	Contractarea prestatorilor de formare profesională	
	Supervizarea activității mediatorului comunitar	-Modificarea capitolului VII al Regulamentului-cadru -Elaborarea unui ghid de supervizare a activității mediatorului comunitar
APL de nivelul 2	Monitorizarea activității mediatorului comunitar	-Includerea în Planul de activitate a unor ședințe dedicate activității mediatorului

		comunitar -Delegarea către vicepreședintele raionului (responsabil de domeniul social) a atribuției de monitorizare a activității mediatorului comunitar - Elaborarea instrumentariului de monitorizare (plan de vizite în teritoriu, modele de fișe de raportare, dosare etc.)
APL de nivelul 1	Angajarea și evaluarea mediatorului comunitar	-Organizarea procesului de angajare, în parteneriat cu ARI și societatea civilă romă -Evaluarea mediatorului comunitar
	Asigurarea locului de muncă echipat adecvat exercitării funcției	-Modificarea pct.40 al Regulamentului cadru -Valorificarea transferurilor cu destinație specială din bugetul de stat
	Aprobarea planului de activitate anual	Consolidarea capacităților mediatorilor comunitari
	Recepționarea și analiza raportului de activitate al mediatorului comunitar	

Sursa: elaborat de autor

Opțiunea 2. modificarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea, structurii și efectivului-limită ale Cancelariei de Stat, aprobat prin HG nr.657/2009, prin introducerea unei atribuții noi ce ține de domeniul relațiilor interetnice (este un domeniu intersectorial, ca și cel al diasporei). Acest fapt ar argumenta subordonarea ARI la Guvern și ar contribui la o mai bună cooperare la nivel guvernamental în ce privește acțiunile de consolidare a comunităților etnice (Tabelul nr.5).

Tabelul nr.5 Opțiunea 2. Introducerea unei atribuții noi pentru CS ce ține de domeniul relațiilor interetnice

Instituția	Atribuții	Intervenții necesare
CS	Elaborarea și promovarea politicilor în domeniul relațiilor interetnice	Modificarea pct.7 din HG nr.657/2009 prin introducerea lit.,j ³) asigurăcoordonareapoliticiei de stat în domeniulrelațiilorinteretnice”
	Coordonarea activității mediatorilor comunitari	Extinderea atribuțiilor Direcției administrației publice sau Secretariate permanente sau crearea unui serviciu separat
ARI	Implementarea politicii în domeniul relațiilor interetnice	Consolidarea ARI
	Angajarea mediatorilor comunitari și asigurarea bugetării	-Modificarea Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală prin modificarea lit. y ¹ (exemplu: stabilește de comun cu societatea civilă și APC necesitatea instituirii funcției de mediator comunitar în localitățile compact sau mixt populate de romi) -Modificarea HG nr.557/2013 prin excluderea art.2 din HG și modificarea art.4 prin indicarea responsabilului MECC -Modificarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea ARI (subpct.13 și completarea cu un subpct

		nou) -Modificarea structurii și organigramei ARI crearea unei subdiviziuni separate responsabile de implementarea politicilor în domeniul roma
	Asigurarea formării inițiale și continue a mediatorilor comunitari	Modificarea Capitolului VI din Regulamentul-cadru
	Aprobarea planului anual de activitate al mediatorului comunitar	Modificarea Capitolul VII din Regulamentul-cadru
	Monitorizarea și supervizarea activității mediatorului comunitar	-Modificarea capitolului VII al Regulamentului-cadru -Elaborarea instrumentariului de monitorizare (plan de vizite în teritoriu, modele de fișe de raportare, dosare etc.)
APL de nivelul 1	Asigurarea locului de muncă echipat adecvat exercitării funcției	-Modificarea pct.40 al Regulamentului-cadru -Valorificarea transferurilor cu destinație specială din buget
	Aprobarea planului de activitate lunar în baza planului de activitate anual	Consolidarea capacităților mediatorilor comunitari
	Evaluarea activității mediatorului comunitar și prezentarea raportului de evaluare către ARI	

Sursa: elaborat de autor

În discuțiile avute cu organizațiile non-guvernamentale roma, s-a identificat solicitarea acestora de a avea o colaborare și comunicare directă și eficientă cu autoritățile guvernamentale, solicitând instituirea unui punct focal la nivel de CS. În acest context, au fost identificate două opțiuni:

Opțiunea 1. în cadrul Direcției secretariate permanente, în cadrul căreia se asigură secretariatul Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane, Consiliului național pentru securitatea circulației rutiere, Consiliului național pentru drepturile omului;

Opțiunea 2. în cadrul Direcției administrație publică, în condițiile în care rolul mediatorului comunitar se valorifică în relație cu APL.

Unii experți consideră necesară crearea unei subdiviziuni separate în cadrul CS preocupată de politica în domeniul roma, în condițiile în care problematica acestora implică o abordare intersectorială.

În vederea stabilirii opțiunii viabile se necesită organizarea unor consultări la nivel înalt cu participarea factorilor decizionali (Prim-ministru, Secretarul General al Guvernului, Ministrul Educației, Culturii și Cercetării) și a unor consultări cu mediatorii comunitari.

În dependență de opțiunea selectată la nivel instituțional, se va propune un set de amendamente legale la cadrul normativ în vigoare.

5.2 Opțiuni pentru procesul de selecție și angajare

Urmare analizei situației mediatorilor comunitari în Republica Moldova și pentru a depăși constrângerile de natură logistică, cu precădere a constrângerilor 2.1 și 2.2 din Sumar Executiv, se propun 3 opțiuni cu referire la realizarea procesului de selecție și angajare a mediatorilor comunitari:

Opțiunea 1. APL nivel 1 angajator, cu următorii pași:

- Prin demers cu date argumentate, comunitatea romă solicită APL nivelul 1 angajarea mediatorului comunitar;

- Consiliul local decide asupra numărului de unități de mediatori comunitari;
- Se instituie comisia de concurs la nivel local cu includerea în comisie a unui reprezentant al ARI/CS;
- Candidații trebuie să prezinte o scrisoare de recomandare din partea societății civile române. În cazul în care societatea civilă română lipsește în localitate, se convoacă adunarea comunității române la care se înaintează candidaturile, dar nu mai târziu de 5 zile până la expirarea termenului concursului. Organizarea și desfășurarea adunării ține de responsabilitatea comisiei de concurs.

Opțiunea 2. ARI angajator, cu următorii pași:

- În baza datelor cu privire la comunitățile române și a consultărilor cu societatea civilă română, ARI solicită APL de nivelul 1 analizarea posibilității de instituire a funcției de mediator comunitar;
- Urmare a deciziei consiliului local, ARI demarează concursul pentru selecția candidatului;
- La selecția candidatului vor participa reprezentanții APL, structurilor teritoriale de asistență socială (STAS), STOFM, Centrului Medicilor de Familie (CMF), Organului local de specialitate în domeniul învățământului (OLSDI), societății civile române, ANMC.

Opțiunea 3. APL nivel 2 angajator, cu următorii pași:

- APL nivelul 2 stabilește, de comun cu APL de nivelul 1 și comunitatea română, necesarul unităților de mediatori comunitari;
- Urmare a deciziei consiliului local, APL nivelul 2 demarează concursul pentru selecția candidatului;
- La selecția candidatului vor participa reprezentanții ARI/CS, APL nivelul 1, STAS, STOFM, CMF, OLSDI, societății civile române, ANMC.

În dependență de opțiunea selectată, se va propune un set de amendamente legale la cadrul normativ în vigoare.

5.3 Opțiuni pentru formarea profesională

În continuare, pentru a depăși constrângerile legate de lipsa de capacități a mediatorilor comunitari, menționate în Sumarul Executiv, se vor recomanda 3 opțiuni cu privire la soluționarea problemei formării inițiale și continue a mediatorilor comunitari:

Opțiunea 1. Formarea profesională a mediatorilor comunitari prin comandă de stat în cadrul Academiei de Administrare Publică (AAP).

Conform art.3, lit.e) din HG nr.225/2014 cu privire la AAP, în Statutul academiei este stabilită misiunea acesteia de a contribui la dezvoltarea profesională continuă a personalului din serviciul public, una din atribuții fiind elaborarea și realizarea programelor de formare inițială și dezvoltare profesională a personalului pentru/din autoritățile publice. În condițiile în care mediatorii comunitari reprezintă personalul care activează în interesul statului în cadrul APL, instruirea acestora ar putea fi organizată prin AAP, prin coordonare cu ARI.

Dezvoltarea profesională a mediatorilor comunitari cade sub incidența art.10, subpct.10.3, lit. a) și b) din HG nr.225/2014, care statuează asupra modalităților de desfășurare a dezvoltării profesionale în baza Planului (comenzii de stat), stabilit anual de Guvern sau la solicitarea autorităților publice sau a altor instituții publice sau private.

În acest caz, ARI, în colaborare cu AAP și CS, trebuie să planifice necesarul de instruire al mediatorilor comunitari, să dezvolte programul de formare profesională și să asigure bugetarea acestuia.

Opțiunea 2. Formarea profesională a mediatorilor comunitari prin acreditarea unor programe de formare inițială și continuă în cadrul unei instituții de învățământ.

Instituțiile de învățământ superior sau profesional tehnic sau prestatori de servicii educaționale pot dezvolta programe de formare profesională de scurtă durată autorizate și/sau acreditate în condițiile HG nr.616/2016 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă și a Regulamentului de calcul al taxelor la serviciile prestate în cadrul evaluării externe a calității programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă.

În acest caz, ARI ar putea identifica instituțiile de învățământ interesate de acest tip de programe de formare continuă și să dezvolte cadrul necesar desfășurării acestora.

Opțiunea 3. Formarea profesională a mediatorilor comunitari cu preluarea modelului dezvoltat de ANAS.

În cazul primelor două opțiuni rolul ARI în procesul de formare profesională ar fi de coordonare a procesului, inclusiv în ce privește elaborarea programelor de instruire și acreditare pentru mediatorii comunitari. Opțiunea a treia presupune fortificarea ARI prin capacități umane și financiare ce ar permite punerea în aplicare a unui mecanism nou.

În acest sens, se impune necesitatea modificării de esență a capitolului VI. Formarea profesională continuă a mediatorului comunitar din Regulamentul-cadru și/sau aprobarea unei HG separate cu privire la sistemul de formare inițială și continuă a mediatorului comunitar (cu includerea pct.1¹ în HG 557/2013: „Se aprobă Regulamentul privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a mediatorilor comunitari”).

În vederea asigurării implementării opțiunii date, se propune ca ARI să înainteze MF, în procesul de elaborare a CBTM, o măsură de politică nouă „Crearea sistemului de formare inițială și continuă a mediatorilor comunitari”, cu estimarea costurilor.

În dependență de opțiunea selectată, se va propune un set de amendamente legale la cadrul normativ în vigoare.

VI. PROPUNERI DE AMENDAMENTE LA CADRUL NORMATIV ȘI RECOMANDĂRI PENTRU PERFECTIONAREA STATUTULUI MEDIATORULUI COMUNITAR

6.1 Propuneride amendare a HG nr.557/2013

1. Pentru a depăși constrângerile de natură legală și funcțională (1.1 din Sumar Executiv) și a celor legate de lipsa de capacități a mediatorilor comunitari (3.1 din Sumar Executiv), se propune operarea modificărilor la HG vizată în vederea stabilirii responsabilului de controlul executării acesteia, după cum urmează:

- se introduce pct.1¹ în HG cu următoarea formulare: „Se aprobă Regulamentul privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a mediatorilor comunitari” (Notă: în condițiile aprobării unui regulament separat pe formare profesională a mediatorilor comunitari);
- la pct.3¹ din HG se propune modificarea sintagmei „Biroul Relații Interetnice” în contextul reorganizării în ARI (în conformitate cu HG nr.593/2018);
- la pct.4 din HG se propune modificarea sintagmei „Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei” cu sintagma „Ministerului Educației, Culturii și Cercetării” (în conformitate cu HG nr.691/2017) sau ”Cancelariei de Stat” (în funcție de decizia la nivel politic),

2. Pentru a depăși constrângerile de natură legală și funcțională (1.3 și 1.4 din Sumar Executiv), celor de natură logistică (2.2, 2.4 și 2.5 din Sumar Executiv) și a celor legate de lipsa de capacități ale mediatorilor comunitari (3.1 din Sumar Executiv) se propune operarea modificărilor în **Regulamentul-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar**, după cum urmează (Tabelul nr.6):

Tabelul nr.6. Amendamente propuse la Regulamentul-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar

Nr.	Scopul	Formularea amendamentului
1	racordarea la prevederile art.13 al Codului Educației (obligativitatea învățământului)	revizuirea pct.8 subpct.2 lit.a)
2	racordarea la prevederile art.14 al Codului Educației	revizuirea pct.8 subpct.2 lit.b) prin excluderea sintagmei „școala” și includerea sintagmei „instituțiile de învățământ”
3	eliminarea unor neclarități în utilizarea termenilor (de ex. mediatorul comunitar nu poate include copilul în cadrul unei instituții de învățământ)	revizuirea pct.8 subpct.2 lit.c) prin înlocuirea sintagmei „asistă și include” cu cea de „facilitează includerea copiilor”
4	reformularea ținând cont de conotațiile termenului de stimulare	înlocuirea de la pct.8 subpct.2 lit.e) a cuvântului „stimulează” cu „încurajează”
5	înlăturarea unei atribuții vagi și neclare	excluderea la pct.8 subpct.3 a lit.a)
6	delimitarea rolului mediatorului comunitar de cea a personalului medical: promovarea vaccinărilor este o sarcină directă a personalului medical, mediatorul comunitar doar contribuind la realizarea acestei sarcini	completarea la pct.8 subpct.3 lit.d) cu sintagma „contribuie la promovarea”
7	includerea unei atribuții noi pentru mediatorul comunitar	la pct.8 subpct.3 cu referire la „semnalarea cadrelor medicale asupra apariției problemelor deosebite în cadrul comunității (posibile focare de infecție etc.)”
8	aliniera la prevederile Legii nr.105/2018	revizuirea pct.8 subpct.4 lit.a), lit.b) și lit.c) a sintagmei „agențiile teritoriale de ocupare a forței de muncă” prin înlocuirea cu „subdiviziuni teritoriale pentru ocuparea forței de muncă”
9	aliniera la art.22 al Legii nr.105/2018	revizuirea pct.8 subpct.4 lit.a) după cum urmează: „a) informează beneficiarii referitor la posibilitățile de angajare în câmpul muncii prin accesarea măsurilor de ocupare a forței de muncă, implementate de subdiviziunile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă”
10	aliniera la prevederile Legii nr.105/2018 și eliminarea unor ambiguități	reformularea pct.8 subpct.4 lit.c) după cum urmează: „colaborează cu angajatorii (din sectorul public și privat), în comun cu subdiviziunile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă, pentru reducerea barierelor și angajarea în câmpul muncii a persoanelor de etnie romă aflate în căutarea unui loc de muncă”
11	aliniera la prevederile Legii nr.105/2018	includerea la pct.8 subpct.4 (lit.d) a unei atribuții noi în următoarea formulare: „facilitează participarea

		beneficiarilor la măsurile de promovare a ocupării a forței de muncă”
12	extinderea posibilităților de ocupare a populației de etnie roma	completarea pct.8 subpct.4 cu o literă nouă (lit.e) în următoarea formulare: „informează și facilitează accesul la programele de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii”
13	planificarea și evaluarea activității mediatorului comunitar	completarea pct.8 subpct.5 lit b) după sintagma „lunar” cu sintagma „și anual”
14	stabilirea autorității angajatoare	revizuirea pct.8 subpct.5 lit b) după stabilirea modalității de angajare a mediatorului comunitar
15	asigurarea cooperării intersectoriale cu domeniul siguranței (organele de menținere a ordinii publice)	inclusiunea la pct.8 subpct.5 (lit.j) „participarea la promovarea proiectelor de siguranță comunitară”
16	asigurarea documentării populației de etnie romă	reformularea pct.8, subpct.5, lit.g) după cum urmează: „identifică persoanele nedocumentate, le referă spre instituția responsabilă și facilitează documentarea”
17	stabilirea rolului mediatorului comunitar pentru a evita suprapunerea de sarcini cu alți specialiști	excluderea pct.41 și introducerea unui pct nou după reglementarea atribuțiilor mediatorului comunitar (pct.8 ¹), în următoarea formulare: „mediatorul comunitar are rolul de a facilita comunicarea dintre populația roma și specialiștii din domeniile asistenței sociale, sănătate, educație, ocupare etc., în vederea sporirii eficienței intervenției și cooperării dintre aceștia și a accesului populației roma la servicii”
18	consultarea planului de acțiuni elaborat de mediatorul comunitar cu reprezentanții comunității roma, în vederea asigurării unui proces participativ, în corespundere cu principiile stabilite la nivel european ²⁰	conform pct.9 mediatorul este obligat ca lunar să întocmească, de comun cu reprezentanții domeniilor din cadrul APL de nivelul 1, lista acțiunilor prioritare care urmează a fi desfășurate. Se propune revizuirea acestui punct prin necesitatea elaborării unui plan de activitate anual, cu stabilirea acțiunilor lunare, a indicatorilor de progres și a riscurilor.
19	evitarea atribuirii de APL de nivelul 1 a unor sarcini suplimentare mediatorului comunitar	- revizuirea sau excluderea pct.10 conform căruia „atribuțiile de funcție ale mediatorului comunitar, prevăzute la pct. 10, pot fi detaliate și completate de către APL de nivelul 1 în regulamentele proprii privind activitatea mediatorului comunitar, inclusiv în fișa postului”. - revizuirea literei i) de la pct.8 subpct. 5 „i) execută alte sarcini specifice desemnate” prin expunerea exactă (execută alte sarcini stabilite prin cadrul normativ).
20	asigurarea dreptului mediatorului comunitar de a participa la ședințele la nivel local și în procesul de luare a deciziilor	completarea pct.12 cu un subpct. nou (subpct.4)
21	alinierea la prevederile cadrului normativ	indicarea la pct.13 a obligativității coordonării procesului de selecție a mediatorilor comunitari cu ARI (în condițiile în care APL nivelul 1 rămîne a fi

²⁰Rus C., Raykova Al. and Leucht C. (2016), ROMED Trainer's Handbook, Council of Europe Publishing, Strasbourg <http://coe-romed.org/sites/default/files/documentation/ROMED1%20Trainers%27%20Handbook.pdf>

		<i>angajator)</i>
22	simplificarea procesului de selecție a mediatorului comunitar	- excluderea de la pct.15 a subpct.2 (proba scrisă), cu desfășurarea selecției în baza a două etape: analiza dosarului și interviul. Doar în cazul în care doi candidați întrunesc același punctaj s-ar putea organiza alte probe suplimentare (inclusiv proba scrisă). - în eventualitatea excluderii probei scrise ca una obligatorie, este necesar de revizuit pct.26, 27, 28, 29.
23	aliniera la prevederile Legii nr.105/2018	- specificarea la pct.16, subpct. 5 tipul de instituție de învățământ din localitate (educație timpurie, primară etc.) ce va participa în comisie. - subpct.7 se propune a fi modificat din „agenției teritoriale pentru ocuparea forței de muncă” în „subdiviziunii teritoriale pentru ocuparea forței de muncă”
24	în cazul lipsei în comunitate a unei organizații a societății civile	completarea pct.16 subpct.6 cu „în cazul lipsei societății civile române în localitate, a unui reprezentant al comunității române desemnat de aceasta sau a ANMC”
25	asigurarea unei cooperări mai bune dintre APC și mediatorii comunitari	completarea pct.16 cu un subpct. nou (8) „reprezentantul Oficiului teritorial al Cancelariei de Stat”, adică la selecția mediatorilor comunitari să fie invitat reprezentantul Oficiului teritorial al CS (<i>în condițiile în care APL nivelul 1 rămâne a fi angajator</i>)
26	asigurarea participării comunității române la selecția candidatului pentru poziția de mediator comunitar	- în pct.21, pe de o parte, se înțelege că la poziția de mediator comunitar candidaturile sunt înaintate de către reprezentanții societății civile române, iar, pe de altă parte, candidații prezintă ei singuri dosarele. <i>Spre exemplu, în România selecția persoanelor apte pentru îndeplinirea rolului de mediator comunitar este efectuată de către reprezentanții societății civile române sau pe baza recomandării sau acordului conducătorului recunoscut al comunității.</i> Se propune aducerea unor clarificări în pct.21: <ul style="list-style-type: none"> • indicarea termenului în care se prezintă scrisorile de sprijin/recomandările din partea organizațiilor neguvernamentale; • indicarea modalității de organizare a adunării generale a localității, inclusiv concretizarea mai exactă a adunării generale a comunității române din localitate. - se necesită specificarea exactă a acordului scris. În aceeași ordine de idei, se relevă necesitatea revizuirii a pct.23 subpct.9 cu privire la recomandarea pe care trebuie să o prezinte candidatul, în condițiile în care nu este societate civilă în localitate.
27	necesitatea revizuirii cerințelor înaintate față de candidați. O problemă la moment care afectează angajarea mediatorilor comunitari este lipsa persoanelor care să se	se propune completarea pct.22 după sintagma „sau speciale,” cu prevederea „sau incomplete în cazul în care nu poate fi identificat un candidat”

	încadreze în cerințele privind studiile.	
28	alinierea la prevederile cadrului normativ urmare anulării carnetului de muncă	excluderea la pct.23 a subpct.6
29	clarificarea prevederilor contradictorii ce țin de stabilirea unităților de mediator comunitar în localitățile cu o populație roma mai puțin de 150 de persoane; eliminarea abordării discriminatorii a populației rome	<p>- modificarea pct. 38 astfel încât să fie clar delimitat că o unitate de mediator comunitar corespunde unui anumit număr de populație roma, de exemplu: „o unitate de mediator comunitar deservește o populație roma în număr de 150-300. În cazul în care numărul populației roma este mai mic, mărimea unității de mediator comunitar se stabilește proporțional la numărul populației roma”. <i>Unii primari au înaintat propuneri de mărit numărul de romi deserviți de un mediator comunitar de la 150 la 300; în România, spre exemplu, în conformitate cu ordinul nr.619/2002 un mediator sanitar comunitar deservește o populație de roma numărând 500-750 de persoane.</i></p> <p>- adaptarea noțiunii de bază (pct.4) „normativ pentru un mediator comunitar”.</p> <p>- modificarea pct. 39 astfel încât să nu se pună accentul pe numărul persoanelor roma în situație de vulnerabilitate socială, dar să se respecte principiile enunțate la pct.38. În același timp, se propune ca numărul unităților de mediator comunitari în cazul localităților numeroase ca și populație roma să fie stabilit de comun cu ARI și societatea civilă din localitatea dată, asigurându-se astfel un consens asupra acestui subiect.</p> <p>- excluderea sintagmei „social-vulnerabile” din definirea la pct.4 (Noțiuni de bază) a beneficiarilor serviciilor prestate de către mediatorul comunitar.</p>
30	asigurarea funcționalității mediatorului comunitar din perspectiva dotării cu loc de muncă echipat corespunzător	reformularea pct.40, după cum urmează: „autoritatea publică locală angajatoare oferă un loc de muncă adaptat pentru organizarea activităților de grup și de lucru individual cu beneficiarii, dotat cu echipamentul necesar pentru realizarea atribuțiilor de serviciu” (<i>în condițiile în care APL nivelul 1 rămîne a fi angajator</i>)
31	formarea profesională în afara ARI (AAP sau instituții de învățământ) și fortificarea capacităților mediatorilor comunitari în stabilirea de parteneriate	<p>-modificarea titlului Capitolului VI în: „Formarea profesională a mediatorilor comunitari”.</p> <p>- pct 44. se propune de a modifica, după cum urmează: „Formarea profesională a mediatorilor comunitari este coordonată de ARI, prin aprobarea planurilor de învățământ și a conținutului programelor de formare profesională”.</p> <p>-inclusiunea unui punct nou pct.44¹cu următoarea formulare: ”Programele de formare profesională sunt autorizate și/sau acreditate în conformitate cu HG nr.616/2016”.</p> <p>- pct.45 va fi completat cu „...scrierea, accesarea și implementarea proiectelor”.</p> <p>- pct.47 va fi modificat în funcție de reglementarea autorității angajatoare</p>

32	reglementarea supervizării activității mediatorului comunitar	- modificarea titlului Capitolului VII în „Monitorizarea, evaluarea și supervizarea mediatorului comunitar”. - completarea pct.49 cu sintagma „...supervizează”. - completarea cu un pct.nou, pct.53, cu următoarea formulare: „Supervizarea profesională se efectuează la solicitarea mediatorului comunitar ori a autorității publice locale”
33	excluderea unor prevederi improprie raportului de autoevaluare al mediatorului comunitar	- excluderea de la pct.50 subpct.3 a sintagmei „luându-se în considerare nivelul de satisfacție a beneficiarilor și a localității compact sau mixt populate de romi”. - completarea pct.51 cu o nouă propoziție: „În procesul de evaluare a activității mediatorului comunitar se va lua în considerare nivelul de satisfacție a beneficiarilor și a localității compact sau mixt populate de romi cu privire la activitatea acestuia”
34	aliniera la cadrul normativ în vigoare	Înlocuirea la pct.51 a sintagmei „Biroul Relațiilor Interetnice” cu „Agenția relații Interetnice”

Sursa: elaborat de autor.

Urmare a aprobării modificărilor propuse, se necesită a fi ajustată și Fișa-tip de post a mediatorului comunitar, anexă la Regulamentul-cadru.

În vederea asigurării exercitării atribuțiilor mediatorului comunitar în domeniul asistenței sociale, dar și a celorlalte domenii, se propune elaborarea unui instrument metodic, prin analogie cu Managementul de caz, aprobat prin ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, nr.96/2016.

6.2 Propuneride amendare a altor acte normative

Pentru a depăși constrângerile de natură legală și funcțională (1.1, 1.2 și 1.3 din Sumar Executiv), celor de natură logistică (2.3 din Sumar Executiv) și a celor legate de lipsa de capacități ale mediatorilor comunitari (3.1 din Sumar Executiv), se vor propune amendamente la alte acte normative ce țin direct sau indirect de activitatea mediatorului comunitar (Tabelul nr.7). În același timp, operarea amendamentelor în acetle normative și instituționale indicate în Tabelul nr.7 va asigura cooperarea intersectorială în asistarea și intervenția în favoarea comunității roma.

Tabelul nr.7. Amendamente propuse la alte acte normative

Nr.	Domeniul	Scopul	Formularea amendamentului
1	Activitatea ARI	consolidarea statutului ARI în calitate de agenție guvernamentală în relațiile cu comunitatea romă, inclusiv în vederea fortificării instituției mediatorului comunitar	amendamente la Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea ARI, aprobat prin HG nr.593/2018, după cum urmează: - excluderea la subpct.13 a sintagmei „romilor și altor”. - completarea subpct 13 cu sintagma „și organizațiile societății civile”. - reglementarea unor funcții noi pentru ARI, prin includerea a două subpuncte noi la pct.6: după subpct.21 se propune specificarea funcției „asigură în comun cu autoritatea publică locală de nivel 1 angajarea, formarea profesională,

			<p>monitorizarea, evaluarea și supervizarea mediatorilor comunitari”.</p> <ul style="list-style-type: none"> - instituirea unui serviciu distinct în cadrul Direcției consolidarea relațiilor interetnice, responsabil de activitatea mediatorilor comunitari și relaționarea cu comunitatea romă.
2	Asistența socială	stabilirea modalității de cooperare a asistentului social comunitar și mediatorul comunitar	<p>în pct.17 din Regulamentul-cadru de activitate a Serviciului de asistență socială comunitară, aprobat prin ordinul Ministrului Protecției Sociale, Familiei și Copilului nr.54/2009, se stabilește necesitatea cooperării asistentului social comunitar cu alți reprezentanți ai APL în soluționarea unor probleme complexe.</p> <p>Se propune completarea a pct.17 lit.c) din Capitolul 6. Organizarea și funcționarea Serviciului de asistență socială comunitară cu clarificări în ceea ce ține de modalitatea de cooperare a asistentului social comunitar și mediatorul comunitar</p>
3		cooperarea mediatorului comunitar cu asistentul social și stabilirea rolului mediatorului comunitar în identificarea copiilor în situație de risc	completarea <i>II. Metodologia standardizată de aplicare a managementului de caz</i> din Managementul de caz, aprobat prin ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, nr.96/2016.
4		cooperare intersectorială	completarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate, aprobat prin HG nr. 7/2016, cu prevederea de includere a mediatorului comunitar în componența Comisiei (pct.9) sau de invitare a mediatorului comunitar la ședințele Comisiei (pct.21)
5			în Comisia pentru protecția persoanelor aflate în situații de dificultate, instituită în conformitate cu HG nr.716/2018: de a include mediatorul comunitar în calitate de membru al Comisiei sau în echipa multidisciplinară (la definiții ale noțiunilor de bază)
6		implicarea mediatorului comunitar în procesul de identificare a beneficiarilor pentru acordarea măsurilor de asistență socială sub formă de suport monetar	completarea pct.23 din Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate, aprobat prin HG nr.716/2018
7	Sănătate	stabilirea modalității de cooperare a asistentului medical comunitar și mediatorului comunitar	modificarea pct.19 al ordinului Ministerului Sănătății cu privire la organizarea activității asistentului medical comunitar nr.157/2014, prin completarea cu un subpct.nou la pct.20 (care se referă la responsabilitățile asistentului medical), cu includerea unei noi responsabilități în raport cu mediatorul

			comunitar
8		ajustarea la Clasificatorul Ocupațiilor al Republicii Moldova	Ordinul Ministerului Sănătății cu privire la organizarea activității asistentului medical comunitar nr.157/2014 stabilește la secțiunea 4. Organizarea activității, atribuțiile de funcție, responsabilitățile și drepturile asistentului medical comunitar (pct.14), categoriile de specialiști cu care colaborează asistenții medicali în atingerea obiectivelor, printre care este menționat <i>mediatorul sanitar</i> (pct.14, subpct.4). Totuși, cadrul normativ în vigoare nu stabilește o ocupație de acest tip, posibil fiind preluată această noțiune din legislația și practica altor țări, precum România. În condițiile în care s-a comis o eroare, se necesită rectificarea ordinului sus-numit prin indicarea mediatorului comunitar.
9	Educație	fortificarea statutului mediatorului comunitar și consolidarea parteneriatului dintre instituția educațională și comunitatea roma	- la pct.8al Regulamentului-cadru al Comisiei multidisciplinare intrașcolare din instituția de învățământ primar, secundar, ciclul I și II, aprobat prin ordinul MECC nr. 683/2019includerea mediatorului comunitar în calitate de membru în comisiile de școlarizare la nivel local, pentru a putea inclusiv exercita atribuțiile, dar și a contribui la înrolarea copiilor în sistemul educațional. - completarea pct. 9 din Regulamentul sus-menționat cu prevederea de participare la ședințele comisiei pe lângă medicul de familie și/sau a asistentului social comunitar și mediatorului comunitar, în localitățile în care se regăsește compact populația roma
10	Ocuparea forței de muncă	promovarea și respectarea drepturilor persoanelor de etnie romă la un loc de muncă	revizuirea pct.4 al regulamentului Consiliului tripartit pe lângă STOFM, reglementat prin art.12 al Legii nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj și aprobat prin ordinul ANOFM nr.24/2019, prin includerea în componența acestuia la nivel local//invitarea la ședințe a mediatorului comunitar
11		promovarea și respectarea drepturilor persoanelor de etnie romă la un loc de muncă	- revizuirea pct.8, 12, 13 din Procedura de intermediere a muncii, aprobată prin ordinul ANOFM nr.22/2019, prin stabilirea rolului mediatorului comunitar în informarea și intermedierea muncii, reieșind direct din Regulamentul-cadru. - după caz, se vor modifica și anexele la prezenta procedură prin stabilirea mecanismului de cooperare dintre STOFM, mediatorul comunitar și persoana aflată în căutarea unui loc de muncă.
12	Salarizare	creșterea motivării materiale a mediatorilor comunitari	- propuneri de amendare a Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar: - revizuirea clasei și a coeficientului de salarizare, inclusiv și a grupului

			<p>ocupational (Grupul ocupațional „Funcții complexe” (H). În eventualitatea data, s-ar putea analiza oportunitatea salarizării mediatorilor comunitari la nivelul specialistului (H6057) cu clasa de salarizare 50, coeficientul de salarizare 2,79, în funcție de studii (diminuarea unui număr de trepte în cazul lipsei studiilor);</p> <ul style="list-style-type: none"> - în cazul mediatorilor comunitari care activează cu un număr mai mare de persoane decât cel stabilit în cadrul normativ, se propune mărirea clasei de salarizare cu 2 trepte, situație aplicată lucrătorilor sociali, unor categorii de personal din casele de copii, centrele de plasament etc.; - în situația în care mediatorii comunitari sunt expuși unor riscuri profesionale și nocivității datorată profilului beneficiarilor, se propune mărirea claselor de salarizare, principiu aplicat unor categorii de salariați stipulați la pct.14 din anexa 9 la Legea nr.270/2018 (medicii, asistenții medicali și personalul medical inferior antrenați nemijlocit în profilaxia și combaterea maladiilor HIV/SIDA; personalul medical care deservește pacienți cu afecțiuni neuromotorii și afecțiuni ale aparatului locomotor etc.); - în eventualitatea stabilirii de către ARI a unor indicatori de performanță, se propune stabilirea unor sporuri de performanță.
13	Formare profesională	clarificări la HG nr.38/2019 ce stabilește modalitatea de organizare și funcționare a sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale	revizuirea definiției beneficiarilor astfel încât să fie acoperit tot spectrul de categorii profesionale beneficiare de formare profesională în cadrul ANAS. Însăși definiția beneficiarilor de instruire stabilește că aceștia sunt: „personalul din domeniul asistenței sociale, angajați ai STAS și ai prestatorilor de servicii sociale, conform anexei nr. 1 la prezentul Regulament”.

6.3 Recomandări generale

Urmare analizei situației curente a mediatorilor comunitari în Republica Moldova și pentru a depăși constrângerile de natură legală și funcțională (1.1 și 1.4 din Sumar Executiv), celor de natură logistică (2.1 din Sumar Executiv) și a celor legate de lipsa de capacități ale mediatorilor comunitari (3.2 și 3.3. din Sumar Executiv), se propune un set de **recomandări generale** pentru perfecționarea statutului acestuia:

1. Pentru MECC:

1. Angajarea șefului SPRI și fortificarea capacităților instituționale ale acestui serviciu.
2. Diversificarea acțiunilor SPRI prin includerea în Planul de activitate pentru anul 2020 a unor acțiuni concrete în domeniul dat, precum: *Analiza statutului mediatorului comunitar și*

modificarea cadrului normativ în vederea consolidării statutului mediatorului comunitar. De asemenea, în elaborarea Planului de activitate se necesită o colaborare și comunicare cu ARI și comunitatea romă din perspectiva identificării necesarului de intervenții.

3. Modificarea paginii web a MECC în vederea prezentării domeniului relațiilor interetnice în calitate de domeniu distinct de activitate, în scopul îmbunătățirii informării generale, precum și stabilirii unor acțiuni concrete cu privire la comunitatea romă, inclusiv celor legate de mediatorul comunitar.

4. Formalizarea relațiilor de colaborare prin încheierea unor Acorduri/memorandumuri de colaborare între MECC, ARI și ANMC în vederea valorificării oportunităților de cooperare între instituții, îmbunătățirii schimbului de informații, precum și consolidării dialogului cu societatea civilă.

II. Pentru ARI:

5. Asigurarea ARI cu personal în număr suficient pentru implementarea acțiunilor pe domeniul mediatorilor comunitari prin scoaterea de sub moratoriu a funcției de șef adjunct al Direcției Consolidarea Relații Interetnice și alocarea unei unități suplimentare de personal în aceeași direcție prin angajarea unui etnic rom, în atribuțiile căruia va fi inclusiv implementarea politicilor în domeniul mediatorilor comunitari și coordonarea activității acestora.

6. Diversificarea Planului de acțiuni al ARI prin includerea unor acțiuni axate pe relaționarea cu mediatorii comunitari și APL, astfel încât să se asigure conștientizarea rolului mediatorului și buna activitate a acestuia în comunitate, de exemplu:

- organizarea de ședințe cu reprezentanții APL în vederea informării și intensificării procesului de angajare a mediatorilor comunitari în localități (cele 20 unități vacante);
- realizarea de ședințe bianuale cu toți mediatorii comunitari;
- analiza statutului mediatorului comunitar și a problemelor cu care se confruntă aceștia în activitatea profesională;
- capacitarea mediatorilor comunitari, precum și prevenirea și combaterea discriminării acestora.

7. Crearea unui nou web site pentru ARI cu un directoriu separat pentru mediatorii comunitari în cadrul căruia să fie posibilă plasarea informațiilor, cadrului normativ relevant, ghidurilor, metodologiilor etc. cu privire la activitatea acestora.

8. Intensificarea colaborării ARI cu diverse agenții și instituții publice în vederea promovării instituției mediatorului comunitar și soluționării problemelor comunității roma, cuprinzând cele legate de includerea insuficientă a acesteia în circuitul economic și piața muncii, inclusiv prin încheierea Acordurilor de colaborare cu ANOFM, ODIMM, agențiile de dezvoltare regională etc.

III. Pentru ANOFM:

9. Dezvoltarea, în perspectivă, a unui program special de ocupare a populației roma în corespundere cu art. 42 al Legii nr.105/2018, care stabilește dreptul ANOFM de a implementa programe teritoriale de susținere a ocupării forței de muncă, ținându-se cont și de nivelul de pregătire profesională a populației roma.

IV. Pentru APL:

10. Organizarea unor sesiuni de informare în anul 2020 pentru aleșii locali, urmare a alegerilor locale din 2019, pentru a informa primarii asupra rolurilor și sarcinilor mediatorilor comunitari, inclusiv necesitatea instituirii funcției date la nivel local în localitățile compact populate de romi.

11. Plasarea pe paginile oficiale ale APL de nivelul 1 a informațiilor cu privire la datele de contact ale mediatorilor comunitari și planurile de activitate ale acestora, ceea ce va facilita activitatea, dar și monitorizarea și evaluarea activității acestora. La analiza unor pagini web

oficiale a APL de nivelul 1, în cadrul cărora activează mediatori comunitari, s-a stabilit lipsa informațiilor de acest gen.

12. Intensificarea cooperării mediatorilor comunitari cu parajuriștii în asistarea persoanelor.

V. Pentru societatea civilă și partenerii de dezvoltare:

13. Recartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova, în condițiile schimbărilor structurale ale populației și învechirii datelor statistice.

14. Elaborarea Codului etic/deontologic al mediatorului comunitar, cu suportul organizațiilor societății civile, în special al ANMC.

15. Facilitarea procesului de angajare a mediatorilor comunitari, cu suportul ANMC și partenerilor de dezvoltare.

16. Dezvoltarea unui mecanism de evaluare externă a politicilor în domeniul roma, inclusiv ce ține de mediatori comunitari, de către ANMC, în colaborare cu alte ONG-uri.

17. Crearea unui site web al ANMC, care ar reprezenta o platformă de comunicare în care să fie stocate informațiile necesare pentru activitatea mediatorului comunitar și oportunitățile pentru aceștia.

18. Extinderea intervențiilor și asistenței pe domeniul roma prin intermediul Programului Comun al Consiliului Europei și Uniunii Europene ROMED 2.

VII. CONCLUZII

Analiza statutului mediatorului comunitar în Republica Moldova a condus la formularea următoarelor **concluzii generale**:

- în ultima perioadă se atestă un interes sporit cu privire la fortificarea instituției mediatorului comunitar atât din partea autorităților de stat, cât și organizațiilor non-guvernamentale și partenerilor de dezvoltare. Astfel, urmare discuțiilor purtate cu conducerea ARI, s-a propus elaborarea Raportului privind analiza statutului mediatorului comunitar;
- există cadrul normativ în domeniul ce ține de activitatea mediatorului comunitar, dar și în domeniile conexe, care necesită a fi modernizat și adaptat la schimbările din societate. De exemplu, la elaborarea actelor normative din domeniile conexe (asistență socială, sănătate, ocuparea forței de muncă etc.) nu se ține cont de instituția mediatorului comunitar;
- la finele anului 2019 în Republica Moldova activau 34 de mediatori comunitari, 6 persoane fiind angajate în anul de referință cu suportul MEPA. Pentru anul 2020 se atestă necesitatea să fie suplinite încă 20 de funcții vacante ale mediatorilor comunitari din cele 54 de unități planificate;
- funcțiile mediatorului comunitar sunt de identificare a beneficiarilor, de informare, de coordonare, de comunicare, de mediere, de încurajare, de ghidare și de suport. Este important ca în exercitarea acestor funcții mediatorul comunitar să fie instruit și supervizat;
- 3,4 mil lei sunt planificate în Legea bugetului de stat 2020 pentru asigurarea activității mediatorilor comunitari, ceea ce reprezintă o creștere de 1,2 mil lei comparativ cu anul 2019;
- mediatorii comunitari consideră că salariul acestora este unul nemotivat și nu corespunde multitudinii de funcții realizate și profilului beneficiarilor deserviți;
- dotarea slabă a locului de muncă a mediatorului comunitar este determinată, în mare parte, de mecanismul de finanțare. Începând cu anul 2020 urmează să fie asigurată finanțarea serviciului mediatorului comunitar inclusiv și pentru dotarea și

- formarea profesională, fiind prevăzute sumele convenite în Legea bugetului de stat;
- inexistența unor programe formare profesională a mediatorilor comunitari se reflectă asupra calității activității acestora. Totodată, în anii 2018-2019 au fost realizate un șir de acțiuni ce țin de consolidarea capacităților mediatorilor comunitari, în mare parte cu suportul partenerilor de dezvoltare;
- lipsa unui sistem clar de elaborare și coordonare a politicilor în domeniul relațiilor interetnice în cadrul MECC afectează relațiile APC cu mediatorul comunitar;
- implementarea politicii în domeniul relațiilor interetnice este realizată de Agenția Relații Interetnice, reorganizată în anul 2018 în baza Biroului Relații Interetnice;
- capacitățile Agenției Relații Interetnice, prin preluarea atribuțiilor de implementare a politicii statului în domeniul mediatorilor comunitari, nu au fost consolidate, fapt ce s-a reflectat asupra activităților desfășurate;
- relația mediatorului comunitar cu APL este una neeficientă și cu multe rezerve. Există reticență și indiferență din partea unor APL în angajarea mediatorilor comunitari; mediatorii nu sunt implicați în procesul decizional la nivel local; mediatorilor i se atribuie sarcini suplimentare celor stabilite de cadrul normativ în vigoare, există atitudine discriminatorie etc.
- crearea ANMC a condus la o intensificare a acțiunilor de lobby și advocacy în favoarea instituției mediatorului comunitar.

În vederea depășirii tuturor constrângerilor, evidențiate în Sumarul Executiv și analizate în prezentul Raport, considerăm relevante întreprinderea unor **măsuri** cu privire la îmbunătățirea statutului mediatorului comunitar, după cum urmează:

- luarea deciziei la nivel politic referitor la subordonarea ARI, care este o autoritate centrală din subordinea Guvernului, în timp ce politica în domeniu este o atribuție a MECC. În acest context, în Raport au fost propuse două opțiuni de ordin instituțional, care să asigure angajarea, funcționarea, monitorizarea, supervizarea și evaluarea activității mediatorilor comunitari;
- agrearea asupra celor 3 opțiuni cu referire la realizarea procesului de selecție și angajare a mediatorilor comunitari și, respectiv, cu privire la soluționarea problemei formării inițiale și continue a mediatorilor. În dependență de opțiunea selectată, se va propune un set de amendamente legale la cadrul normativ în vigoare;
- modificarea actelor normative în domeniu pentru a perfecționa statutul mediatorului comunitar. În mod prioritar, s-au propus peste 30 de amendamente la HG 557/2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar;
- propunerea amendamentelor la actele normative conexe (activitatea ARI, asistență socială, educație, sănătate, salarizare etc.) pentru a clarifica modalitatea de cooperare intersectorială a mediatorilor comunitari și alte aspecte importante. Astfel, în Raport au fost formulate peste 10 amendamente legale la diferite acte normative;
- prezentarea unui set din 18 recomandări generale pentru perfecționarea statutului mediatorului comunitar adresate autorităților de stat, societății civile și partenerilor de dezvoltare;
- eficientizarea comunicării dintre APC, APL nivelul 1 și mediatorii comunitari prin organizarea unor ședințe periodice sub egida MECC și ARI.

VIII. REFERINȚE

1. Acte normative:

1. Codul Educației al Republicii Moldova nr.152/2014 (Monitorul Oficial nr.319-324/634 din 24.10.2014);
2. Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală (Monitorul Oficial nr.32-35 din 09.03.2007);
3. Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj (Monitorul Oficial nr.295-308 din 10.08.2018);
4. Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (Monitorul Oficial nr.441-447 din 30.11.2018);
5. Legea nr.172/2019 bugetului de stat pentru anul 2020 (Monitorul Oficial nr.393-399 din 27.12.2019);
6. HG nr.636/2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 (Monitorul Oficial nr.378-379 din 13.12.2019);
7. HG nr.494/2011 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2011-2015 (Monitorul Oficial nr.114-116 din 15.07.2011);
8. HG nr.734/2016 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni privind susținerea populației de etnie roma din Republica Moldova pentru anii 2016-2020 (Monitorul Oficial nr.163-168 din 17.06.2016);
9. HG nr.557/2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar (Monitorul Oficial nr.152-158 din 19.07.2013);
10. HG nr.24/2007 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de angajare a asistenților sociali (Monitorul Oficial nr.3 din 12.01.2007);
11. HG nr. 7/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate (Monitorul Oficial nr.13-19 din 22.01.2016);
12. HG nr.716/2018 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate (Monitorul Oficial nr.277-284 din 27.07.2018);
13. HG nr.38/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale (Monitorul Oficial nr.59-65 din 22.02.2019);
14. HG nr.691/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (Monitorul Oficial nr.322-328 din 01.09.2017);
15. HG nr.593/2018 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Relații Interetnice (Monitorul Oficial nr.235-244 din 29.06.2018);
16. HG nr.657/2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea, structurii și efectivului-limită ale Cancelariei de Stat (Monitorul Oficial nr.162 din 10.11.2009);
17. HG nr.538/2007 cu privire la crearea Organizației pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (Monitorul Oficial nr.70-73 din 25.05.2007);
18. HG nr.225/2014 cu privire la Academia de Administrare Publică (Monitorul Oficial nr.78-79 din 01.04.2014);
19. HG nr.616/2016 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă și a Regulamentului de calcul al taxelor la serviciile prestate în cadrul evaluării externe

- a calității programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă (Monitorul Oficial nr.134-139 din 20.05.2016);
20. HG nr.692/2019 pentru stabilirea moratorului temporar privind încadrarea personalului din sectorul bugetar în funcțiile vacante înregistrate (Monitorul Oficial nr.380-387 din 20.12.2019);
 21. Ordinul Ministrului Protecției Sociale, Familiei și Copilului nr.54/2009 cu privire la Regulamentul-cadru de activitate a Serviciului de asistență socială comunitară;
 22. Ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 694-p/2012 cu privire la modificarea și completarea Clasificatorului Ocupațiilor din republica Moldova (CRM 006-97) (Monitorul Oficial nr.18-21 din 25.01.2013);
 23. Ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, nr.96/2016 pentru aprobarea Managementului de caz aplicat în domeniul asistenței sociale;
 24. Ordinul Ministerului Sănătății cu privire la organizarea activității asistentului medical comunitar nr.157/2014;
 25. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 119/2018 Planul de activitate al Ministerului educației, culturii și cercetării pentru anul 2018;
 26. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.299/2019 Planul de activitate al Ministerului educației, culturii și cercetării pentru anul 2019;
 27. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.683/2019 Regulamentul-cadru al Comisiei multidisciplinare intrașcolare din instituția de învățământ primar, secundar, ciclul I și II;
 28. Ordinul ANOFM nr.24/2019 Regulamentul Consiliului tripartit pe lângă subdiviziunile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă;
 29. Ordinul ANOFM nr.22/2019 Procedura de intermediere a muncii.

2. Rapoarte:

1. Agenda comunității romă din Republica Moldova pentru anii 2017-2027;
2. Filipachi L. Raport cu privire la analiza cadrului functional și actelor normative cu privire la formalizarea, consolidarea și eficientizarea activității mediatorului comunitar. Chișinău, 2016;
3. Manualul cu privire la activitatea mediatorului comunitar, Chișinău, 2019;
4. Materiale informaționale referitor la funcțiile și beneficiile angajării mediatorilor comunitari, MEPA, 2019;
5. Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020 aprobat prin H.G. Nr 734 din 09.06.2016. Perioada de monitorizare 2016-2017. http://eef.md/media/files/files/monitorizare-pasrm-2018_11_26_8209107.pdf;
6. Monitorizarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, aprobat prin HG nr.734 din 09.06.2016. Perioada monitorizată anul 2018. Chișinău, 2019;
7. Observațiile finale cu privire la raportul periodic combinat al patrutea și al cincilea al Republicii Moldova la Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor;
8. Raport al raportului special pentru problemele minorităților, realizat în timpul misiunii ei în Republica Moldova
<https://www.undp.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/Raport%20al%20raport%20orului%20special%20pentru%20problemele%20minorit%C4%83%C8%9Bilor,%20re>

[alizat%20%c3%aen%20timpul%20misiunii%20ei%20%c3%aen%20Republica%20Moldova.pdf;](#)

9. Raport cu privire la analiza cadrului funcțional și actelor normative cu privire la formalizarea, consolidarea și eficientizarea activității mediatorului comunitar, Chișinău, 2016 <http://www.romi.md/images/instruction/2/HP94ZSMmVS.pdf>;
10. Raportul Cartografierea localităților dens populate de romi din Republica Moldova, PNUD, Chișinău, 2013;
11. Raportul final cu privire la angajarea mediatorilor comunitari în Republica Moldova, MEPA, Chișinău, 2019;
12. Raportul cu privire la estimarea cheltuielilor bugetare pentru mediatori comunitari, MEPA, Chișinău, 2019;
13. ROMED Trainer's Handbook. <http://coe-romed.org/sites/default/files/documentation/ROMED1%20Trainers%27%20Handbook.pdf>;
14. Rus C., Raykova Al. and Leucht C. (2016), ROMED Trainer's Handbook, Council of Europe Publishing, Strasbourg <http://coe-romed.org/sites/default/files/documentation/ROMED1%20Trainers%27%20Handbook.pdf>;
15. UNICEF, Copiii romi și accesul lor la servicii. Evaluarea participativă a barierelor. Studiu sociologic calitativ. Chișinău, <https://www.unicef.org/moldova/media/851/file/Evaluarea-participativa-a-barierelor-copii-romi.pdf>.

Impressum

Publicat de către

Deutsche Gesellschaft für
Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Oficii înregistrate
Bonn și Eschborn, Germania

Programul de Dezvoltare Economică Durabilă /
Proiectul de Consiliere a Guvernului Republicii Moldova în politici economice
Piața Marii Adunări Naționale 1, of. 450
MD-2033 Chișinău, Republica Moldova
Tel. +373 22 250 586
www.giz.de

Versiune

februarie 2020

Text

Anastasia OCERETNÎI

GIZ este responsabilă pentru conținutul acestei publicații.

Din numele
Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei
(BMZ)
și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)